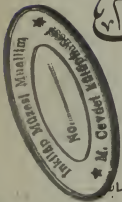

تَحْمِيلُ نَارِكُ فَلْتَفَه

٤٧٥

مَطَالِبُ الْمُهَيَّبِ

بِأَلْفِ بَيْتٍ فِي سِتِّ مِائَةٍ

ذَقَلِي

أَرْزَفُ الْاَمْرِ اِسْبَغِي وَدَرَسْهُ سَلْبَانِي مَنْطِقِ مَدْرَسِ سَابِغِ

الْمَالِئِ مَرْدِي

يَكِي بِرِ دِيَاغِ اِيْلهِ بَعْضِ حَائِلِي عِلَاوَهْ اَوْلَشْدَرِ

اَسْلِي

قَرَأْتُ فِي سَوْدِ قُلُوبِ زَمَنٍ مَشْهُورٍ بُولُ زَاهِ اِيْلهِ غَايِرِيْلٍ مَعَالِيْكَ مَسْعَى مَشْرِكَ لَرِيْلِهِ
مِدَانِهِ كَلَشِ اِمَهَاتِ كَشِدَنٍ مَمْدُودٍ يَكَانَهُ بِرِ اَنْزَرِ اَوْلُوبِ يُونَانِ قَدِيْمِ
بِدَائِدُنِ اَوْنِ طُفُوْرُغِيْ عَصْرِ مِلَادِيْ نِهَائِيْتِهِ قَدَرِ غَرْبِكَ
بِتَوْقِ مَطَالِبِ وَيَضَاهِبِ فَنِّيَّةِ سَنِيْ جَامِعِيْكَ

اِسْتَنْبُولُ — مَطْبَعَةُ حَاكِمِيَّةِ

١٣٤١

0/329

بسم الله الرحمن الرحيم

قد ومنت ساکد یارب !

ای رب شغال ! سن شو ظاهره کی انفصالی باطنه کی اتصال ایله وصل ایتمه
ایک بن بنی کور منشی سرفروزم ؟ آکا یا نمره محال ، آکا یا نمره دلال اولوق
ایستیزوم . سن بجا و جدان دیدکری بر بولاش ، وجود دیدکری بر بولونش
احسان ایتدک . بن بولولاش ایله کندینی کسنه بده بولور ، بولونش ایریورم ؟
بوسایه ده باشقه وارلقدره و ایریور ، وجدانمینی کندیه ضم ایریورم .

وجدان سر آن تجلی ایدن بر شان بامر اولی ، وجود ایسه بو آینه دو منکس
بر شان آخر . وجدان وجودی کندیه مقدم بر شرط ضروری بولور ، بوصورتمه
وجود وجدانک ایملک متعلق ایریور . وجود اولسه وجدان اولمه ییجی ، وجدان اولسه
وجود تجلی ایده میجک . بر وجدان خاص ایله بر وجود خاصک جبت و جتده
مثالک یعنی نماب و خیفه ک اولان نفیس ، وجدان عام ایله وجود عامک مبدأ
وجدته ده واکم تبلی .

یارب ! سن بر می بولید بر جتدن و جدان ، بر جتدن وجود نمایله اکی سلسله
شون ایچنده یوزدیور رسک . ایچده طیشده بر آن بر نقطه حال اوله رق
اوچ شوب طه ران لحت شانی غیر لایور ، بر بر لرینه باغلیوب دانه لر ، دیزلر بر لر ،
کلر ، میا لر ، جیتلر ، طلر دولتر ، حاصلی عالم کوسه یورسک .

ای حکیم ازلی ! شو شومات جسمانیه ده جابه ، شومات مغویه روح اشاق
اولان اکی مبدأ اتصال اولسه ایدی بواجرام ، بواصل انتظام فصل بول جتدی ؟
اشکاوره مقول فصل طوتونه جتدی ؟ جز ، فرد تصورینک منشئی اولان اونقده
شوندن ریاضیاتک اعداد و ابعادی ، کلینک میاکل میخانیکسی ، کیمیاک عناصر
ذرویه سی ، حیاتک حیرات عضویه سی ، تاریخ طبیعتک موالیدی ، طبیعتک اجپنی
بیاتک ابرجانی ابرامک عالم ذی انتظامی فصل ویرلیر طولانیز ؟ طولار لانوب
زمانه فصل عور و کدنیر دی ؟

ای مبدع مطلق ! سن بره یوشوران شوندن او اکی مبدأ اتصال آلتده
ایک عالم ویردک ویریر یورسک جابه کک مانده مادیات ، روکک مانده مغویات
اوچدیورسک . ایشر ممایه قیسه یله شون طبیعتک مشتمانی حل ایتدک فطن ایدنلر
نه قدر یا کیدر لر ؟ ووشویمور لکرکه ایشر قضای جبر کبی متصل واحدایسه اونک
برقشی فصل حرکتک کیه یلیر ؟ اوردیای سیال فصل موج ایله ییلیر ؟ یوق

اجزاء فردیہ منقسم ایسے ہر جز تک دیکر ذن مایہ رزی رانفصال وابستہ ، احوالہ
 ہر جز تک حرکتی دیکر جزہ کچسین واسطہ نہ دے ؟ ہر مبداء انتقالہ لزوم قائلہ دن
 ہر جز تک حرکتی دیکر جزہ طرفہ ایدہ رب آفاق ممکن ایسہ انتقال ضیاء
 ایچن اشر فرضیہ سند نہ حاجت واروی ؟ ہادی جاذبیہ بر تعین جہری عطف
 ایدرک مادیاتی وصل ایدہ لم ؛ روح بر تعین جہری عطف ایدرک وہ معنویاتی ربط
 ایدہ لم ؛ قطع ہوا یکی مبداء اتصال بر بر لرینہ قارش سر ہوا ذی انفصالیہ رلر ؟
 اولیہ اولیہ ایدی بنم اولردن نہ خبرم اولوروی ؟ ارواح الیہ اجسام آردہ سندہ
 نہ مناسبت ہونوروی ؟ نفس الیہ بدن یکدیکرینہ فصل محرم اولہ بیلیر دے ؟
 حال ہو کہ بن ارواحہ اجسامی کو ریورم ، شدی ذہندہ تکلیک بتون خاطرات
 جسیسی یاشیور ۔ صوکرہ اجسامہ ارواحی کو ریورم ، مثلاً غایت ذہنیہ یک شو
 بدن خدوہ ایچنن نباتاتی طویورم ۔ ہو صوکرہ روح ہدیک اتکا و درجہ سندہ
 بر ارتباط الیہ بن دیکلم نفسدہ قرار قیلہ تقریبی آکلاورم ۔ جسم و روح تک
 ہو وصلی اولیہ ایدی بن شو قلی و حق قلی طو مان ہوا لینی فصل ہولور ؟ فصل
 طایرہ دم ؟ المدہ قلی فصل اوینیہ دم ؟ سواد ذہنہ کی شو طو رسیانی فصل دو کر دم ؟
 دیکر کہ دوارہ عالمک قطبہری مشابہ سندہ اولان اوایکی مبداء اتصال آرا سندہ
 دہا نم دہا یک ہر مبداء اتصال واروار کہ روح الیہ بدن بر لہ شور ۔ روح الیہ

ہسک ہو مبداء اتصانہ بن کندی بویورم ، بن ، دہ بیدورم ۔ روحانیت
 و جسمانی جمع ایدورم ، ہوا یکی صورتک شمس اولدینی ہوا نیہ نفس دہیورم ۔
 نفس ، کندم دیکلم ہو مبداء وحدہ ثنیہ و تثلیث یقلیر ، شرک وحدایتہ راجع
 اولور ۔ آرتق ، من عرف نفسہ فقد عرف ربہ نہ دیکر اولدینی ہو مشابہ وہ
 آکلاورم ۔ ہونڈن صوکرہ بتون صور ارواحی بر طرف ، صور اجسامی بر طرف
 دہیورم ، از لرلرہ لایزالہ کو شیورم نفس کی نیچہ نفسلر ہوندینی کو ریورم ؛
 آرا لرلرہ کی مناسبت و اتصالی طویورم ؛ کو رو شوب قنوشورم ؛ کندہ کندی
 اولردہ ، اولردہ کندی کندہ تکرار بویورم ؛ کندی وحدتی وجدان شہود الیہ
 اولردہ کی وحدتی وجدان قیاس الیہ آکلاورم ؛ آرا مذہ کی وحدتی نہ وجدانہ
 دیکر ایدورم ؛ قانس و مقیمک ، شہ و نشودک ، وجدان و وجدک بر لشدیکی
 ہو نقطہ قصہ آرتق شو تک سدرہ شہاسی ، وجدک نقطہ استواسی اولور ۔
 (الرجن علی العرش استوی ہونک طاق تجلیسندہ آصلش بر کتہ بدن ..
 ہونشانی کو ریورم عرش احدیکہ کلدیکی اکلاورم ۔) (شہ ان لا الہ الاہ
 وحدہ لا شریک لہ) دیوب ہو دشتانہ احدیہ کیہ یورم ۔

یارب ! ہو کو ریورم شمسک ؟ ہو تمہ نفس کل ، نفس عالم ، انپان اکبر ،
 انسان کامل ذیلن ناب و خلیفہ کمیسرہ ؟ بن ہو رایہ شوٹن ایچندہ کلمہ ، ہم

نفسیه وکل روحه کلام ، روند اتصال ایدیکم وین دیدیکم بر مبداء وحده
 و ایدم . نفسیدن کچدم ، تون نفوسدن ده کچدم . فقط بوکیش آرزوق تناس
 ایچنده برکیش . انا دیدیمورم لکن ین برطل انا ایچندهیم . دیکم که وحده
 و اررکن ، وجدان و جوک حیثیت مطلقه ایله وحدتینه دکل پنوز حیثیت
 وجدانیی حائر بولمان وحدت اضافیلرینه و ایدم . بو اعتبار ایله پنوز ساکا
 دکل عرش واحدیتکه کلام . کرچه شومن طوغریدن طوغرییه ساکا آتاق
 اعتد طوقدر . بر نفس عالم ، بر جسم شومن تصوری ایدمک سنی بولمقدن
 و باقولای اولماقده برابر ، ماحل وجدانه بر هر حده دکل عتیه بونی
 طی ایدوریمک وجود شونی ، وجودکن عبارت کورمک ، عشق تقویه دکل الویری شلی
 کورونور . حال بکه شومک مبادی معروضده خیال اولان بقای اضافیلرینی
 سیلمدن وجودیکی وجود شومک نفیقه کورمک ، سنی یا کلمه متعلق وجدان اولان
 و وجدانک از اسنده بولمان وجود حادش کن یا کلمه بذاته وجود دکل ، وجدان و جوک
 وحدت مطلقه سنی نامین ایدن حق مطلق بیکنک وجود سیدن دکل متعالی بر وجود بذاته
 ولذاته طایع ، سیر ملکوده دکل یوک بر اعتلایه مظهر اولمقدر . سفر بعید مشاهداتی
 ترید ایدر . بوزیاده اید کمال مطلق که بر مرتبه با تقربدر . اولکی طریقه و سمن
 بدین مطلقسک ، مروج سک اولدینی ایچون ، وجدان سنی وجود مطلق ایله بالبداه

بولش اولور . ایکنجی طریقه هم بدین و هم نظریه سک وجدان سنی کندی حصه
 بالبداه ، حصه وجوده بالنظر بولور . بدیهیت و نظریهت کیم جده احدیتکه دکل انب
 کورونور ، اسم ظاهر و باطنی بو معنایه آکامق اولکی معنایه دکل متباد اولور .

حاصلی سنی عرشه طایع ، عرکنک نفیقه طایع ، مسله است و اینلن
 بو معضله ایله وجدان ایله وجودی قایرشیدر . «الالحق» دیندر اولش ،
 «انی» اف ایدمدن ساکا و ایدم و ایدم دکل وجود انا و ایدم فرقی
 ایدمه مشلد . ساکا وجود و ایدم کندی وجودلرینی افنا ایش بولورلر . چو کده
 وجودکک مواجه سنده وجودات ساره مضیل اولقی مجبوریتنه در . شود رویت سید
 بر وصلت وجدانیه و یکدر . شاد جمالک اولانلر (انت ربی لا اله الا انت خلقتی) دید
 سیدلر . منور ساکا کلیدر . «الالحق» دیدکی زمان دکل ، برادر اولوب
 «انا» دن انملخ تام بولدینی زمان کلمه پیلشدر . توحید مقده (لا اله الا) توحید
 عارفه (لا اله الا انت) در ، (لا اله الا انا) انجی سنک توحید کدر .

یارب الارباب و یا مرج الحق و یا صواب سنی آرایانلرک چغنی یا معنی
 بر طبعیت و یا اخرس بر قوت ظن ایدیلر ، یا یاریقار آکایدوب آکلتماز دیدیلر .
 بولور منظر کلامک اولان انیاده کی سیرکی ادا کدن عاجز قالدیلر . ساکا مناجات
 ایدیلر غافل ، کلامک ایله اشتغال ایلماندی جاہل فرض ایدیلر . سیدلر کده

کلمات اولی ای کلام بشه اوله مردی سن آککاته ایک آدم استیانی
 یلمه مردی . آککاته یک پیور دک ، پیور فکر یکی ، پیور دک . او نمده بره
 دیور مق ، آج کو کلمه مردی طویو مق ایچون مقدر دن ایله اوغراشدیلر . فرودلرله
 فرعونلرله بوغوشیلر ، ابو بلملرله دوکاشیلر . انسانلره سالم برودان ، وجدانلره
 کامل برحیت نوری طوعه نسه بولملر ، بولملر کو وار شریایه طوعه ی .

ای جمال کبریا ! منی سونفر سو شیر ، سونه نلر دوکوشیر . انبیاسنی سودی ،
 دوشنلری قرده شاپدی ، حق ، حقوقی طاعتدی قلمر میدانه کتیر یلر . علم و ولایتی
 میر اثر اقدیلر کلمات اولی ای اوغراولردی اوغراولسه ایی بشریت اجتماعی
 فاضله روخی طویماوردی . فرعونلر فرودلر او قلمرک اوز نده تغلبات قلمران
 و تسلیمات خودکمانه ایله سکومات جبریه تور مق ایستورلردی . کندیلرینه ،
 ییکلملرینه ، صهرلرینه فحق ظایر مق سواسنه بولورلردی . قرده شلری
 دشمن یاییورلردی . چکنه روح بشرک ناشناسی تاغلیتی اوچ کونک عمر
 ایچنه صیغه برعنه چالیشه رلردی . ازل ولایر الک کلمه انکاسی دیک اولان
 بی ایمان قیامت آملی بالغایع اعطایه بیلن فحش آلود خلدک نشوه رضامن
 بی خبر بولیه رلردی . اولول امل ، اوضیق عمل ، عقوله فرت ، قدبه شجرت
 ویر یوردی . محبتی خصوصه ، عشقی احراصه ، اراده یی احتیاله ، حریتی اسارت قلب

ایدیوردی . بزم حقده بر بولیمان فانی کلملری ، ییکل احراص ایچنه
 یرلشک ایچون کارخانه تشیده بوغوشه بر یوردی .

یامیزل الکاتب ، یامیجری الحساب ! صلوات زکیه و تسلمات وافیکی او انبیای
 عظمه ، و علی الصمصص خاتم الانبیاء ، سید الاصفیاء محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم
 اقدم حضرتلرینه استغاف ایلمکه شهادت وحدانیتی دوشده ان محمد عبده و رسولہ جبت
 ایمانیه سینه تاسکیده ادرک بشیرتی جانلی جاسنه پو قلمرک ربه اسارتدن
 قورقارمش ، فرعونلرک ، قیسه لرک . کسه لرک مبنای جبریه لرنی یتد رق
 وجدانلره ذوق حرتی طدمرش بو دو قلمرک راضی تمدن چقان بر اجتماعی فاضلیه
 بونکده حاکمیت وحیده حق قیلیل ایدن بر عبودیت فاضلیه ایلمایه سید چکنی
 آککاته تشدر .

سرکاه محمدیه دن اشراق الیرن انوار لایوتیکی اقتباس ایوب جهان بشه
 علاء ملک فشره و افغانه ایلمه حق و حقیقت فنی تبلیغ المیش اولان آل و اصحاب محمدی بی
 رضوان رحمتکله حکام ایست . زمانک اک شدلی صدمات اجتماعی سینه معروض
 قائلان ملت اسلامک استیاسنی اکمال و قبلربن بر سرکاه احدیتدن کیلکی فیضات
 ایلمالال ایلمه یاربلی . اللهم صل علی سیدنا محمد و علی اله و صبه اجمعین .

بو عاجر عزلت نشین، المولیٰ حدی بن نعمان بن محمد بن بکر بن حسن بن بدرالدین، مکاتب و مدارسه اتمام ادوار تحصیل ابتدکن صکره سنین عیدیه علوم مختلفه اسلامی و بالخاصه اون بش سنه قدر بر مدت فقه شریف تدریسی ایله توغل ایتمش و بوضوح و به غریک اسامات حقوقیه سنّی طابق و شریعت اسلامیّه کیمت انسانیه و اجتماعیه سیله حقوق غریک مقایسه علیه و مقابلّه مدینه سنه دائر بر فکر ایدینه بیلدک ایچون فرانسر اسانندن ده براز برشی بالله مش ایدم . بوادی حقوقی ده طو لاشان مساعی عاجز انهم حقوق اساسیه سن فلسفه عمومیه به بر نظر اماله ایتک احتیاجی کوسرتدی . حیات تحصیلده متوالیاً اوچ درت سنّی اشغال ایله بن فلسفه و کلام تدریسک نمره سی اولوق مطالب و مباحث فلسفیه ایله سبقی ایدن آشنالیم، جزئی رلسان اتسایله بو احتیاجی ازاله به یاردم ایتدی . فرانسر کتابلری او قودیم حالده انکابر تصنیف قوتی مزاجه خوش کلدی . منطقدن باشلام . بو مناسبتله دارالخلافه مدارسی نامیه بایلان تشکیلات جدیدده مدرسه سلایمیه منطق مدرسلکیه توظیف اولدویمدن ، انکابر فیلسوفلردن « آکسکامد بارن » ک منطق استنتاجی واستقرائی نامیه محسی و « استوارت میل » منطقدن مؤخر اولان کتابی ترجمه و تدریس ایدرک منطق و فنون حقهده کی افکار جدیدک اسلامده کی تلقیات منطقیه و علیه ایله مناسبتلری تحری ایدرکی تاریخ فلسفه ک اهمیتی کندی کوسرتدی . بو بایده مراجعت ایتدیکم آثار ایچنده فرانسر فیلسوفلردن متوفی « بولژانه » نک مطالب و مذاهب عنوانی تاریخ فلسفه سنّی نام معناسیله علمی و فلسفی و بی نظیر رائر جامع بولدیم . زمانه قدر کان غرب جریان فلسفه سنه وقوف کلیمزی بو اولوک تشکّل ایده کچکی و بونی او قویه جق علماء اسلامک افکار غریبی منفرد وسائل ایچنده تحری ایچکدن مستحقّی قالدق قلدی اکلادم . تاریخ فلسفه مدرسلردن ربخیل ذواته بونک ترجمه سی توصیه ورجا ایتدیکم و وعدلر االدیم حالده کیمسه بو وعده سی انجاز ایتدی . و قنکا شو بر ایکی سنه نظر قنده عاجله اشتغالات و سیه مدن وارسته و بونون درس لردن فارغ و محروم بر صوره ده عزالت نشین قالدیم . بوضوحه بو کتابک فلسفه السیه قسمدن بدأ ایله آشاغیدن یوقاری ترجمه سن مبثرت ایتدم اولابونی ثانیاً مابعدالطبیعه فسفی اتمامه موفق اولدم . بو ایکی قسم یزم الک بیلوک احتیاجات

فلسفه سنّی استیعاب ایتدیکی ایچون ، اقسام سائرده سنّی بکله مدن موقع انتشاره قولنی و قلاسیق کتابلرک یکنی کتب منقحه مدونه ک اسانزه ترجمه و قناندن یک زیاده بحث ایدیلان شو زمانده بونک بر نوع باشلانج اولو ویرمنی نقی ایتمکدن کونکلی آله مده . سنلردن بری دوام ایدن مساعی علمییه تعطیل ایدلش و او مساعیتک مکنتب راجرت و نظمییه دیک اولان کفاف معیشتی توقیف ایدلش و بو جهته حیات خصوصیه سی یأس آور برحاله کاش بولتان بر فردک بو اشتغالی برکنا خلق و بو تنمیه بر خیال صایلدی لازم کایریده ابتلای علمیتک بویه بر تجلیسی معذور کورده مک و اجرای وظیفه ده رضای حقدن باشقه غایه کوزتمه بن برقلب مضطرب حضرت مسبب الاسبابک غایت مطلقه سندن قطع امید ایتدیمک ده طوغری دکلدیم . فی الحقیقه مح علم بعض ذوات فاضله مک سوق السی ایله مصارف طبیعی درعهده ایجمی بو کون بو اثرک موقع انتشاره قولسنه مدار اولدی . احتمال ک بو اثر اسلنک قیمتی و ترجمه سنک ساده لکی و متفحقی طو لایسیه کرک شرعیه و کرک معارف و کالت جلیله لرینک مظهر ترغیبی اوله بیلردی . فقط بو ترغیبک بالاخره ظهورسته مانع اولیلان و بلکه اونو ده از یاده تسهیل ایجمی ایجاب ایدن بو تثبیت شخصیه کی مداخلتک تسریع نشر نقطه نظرندن دهاموافی کوروندی . بر فقه مدرس سابقک بویه غریبن مقول بر اثر فلسفی نشرنده رضای حق کوزتمک ادعای راز غریب کورونور . فقط حیات حاضره شرائطی آلتنده کی احتیاجات جدیدیه کوره خدمت اسلام ایله کندیشنی مکلف بیان و لسان آتنا اولیلان علماء اسلامک استطلاعات خارجیلری استکمال ایتدیرجه ک ، فعالیت فکریه . لرینک کشایسیه تعین هد فکریه و سیله اوله جق اولان بویه بر اثرک معالیه سی تسهیل ایتمکده کی نیت خیرخواهانه نظر دفته آتیرسه بو غرات زائل الموق لازم کلیر .

مقاصد اخروییه مقاصد دنیویه ایله اجرا شریعت اسلامیّه مقدوح اولدینی کچی مقاصد دنیویه فی مقاصد اخروییه ایله تطبیق ایتک او نسته مستحسنر . (اوقیت علوم الاولین و الاخرین) حدیث شریفندن متببان اولدیلی اوزره علیه الصلاّه والسلام اقدمن اولین و آخرینک علومه مظهریله تراز ایدی ؛ آنک وارن اولان امتکده بو مظهریته بولنشی اقتضا ایدر . بو سابه ده درکه او امت ام

سائرہ ایچون مابہ الاستفہاد اولہ جق بر کجلی حائر اولہ بایر، ثروت علمیہ سی نام اولان ملئرک اولوسی دہ دیرلی دہ ملل ناقصہ مک مرعہ مدنیسی اولہ کشدہر . ملت اسلام (وجملاکم امة وسطا لتکونوا شہداء علی الناس) سریئہ مظهر اولمق ایچون (ویکون الرسول علیکم شہداً) مؤدای ووجنبہ حضرت رسول الہی مابہ الاستفہاد اتخا ایدہ بیللمی وائم سائرہ دن استغنا ایلہ استقلال نامہ صاحب اولمیدرکہ بالکثر درکاہ الوہیت اوکندہ رکوع ایدہ یامون . حال بوکہ بوکونکی امت علوم اسلامی ضایع ایتکدہ بولندینی کی علوم اخربندہ دخی بالوجوہ ناقص اولدینی ایچون شوکت اسلامدن ہرہ مند اولہ ماش ، ملل غریبہ قارشی اولان نقصان علمیسی حبیبہ اولئرک الباذلہ ناماً تلکک استمالہ معروض رحالہ قالمشدر .

عالم غرب ژم علوم دینیہ وقرآنیہ مزہ وادنیہ قدر الک مہم کتسابلریزی ترجمہ ایدرک کندی معلوماترینہ ضم ایدرلرکی وشرعاتیک میزان کبرائی بیلہ او یولده مطالعہ ایلہ اصول اسلامی تحریف ایدہ جک نتائج جبارہ مہ چالیشیرلرکی بز نہ ایچون اولئرک غنائم علمیلرند محرومیت ایچندہ قالم ونامایچون بوحر ویتدن فوژولق ایچون نامادای کندیژدن جیقوب اولرہ استحاجہ اتمکہ میل ایدہ . قرآنی ترجمہ ایدوب اوقیان واصلہ قارشی اونکدہ سلاحانان فرنگار مسلمان اولیورلرہ اولئرک فاسقلرکی اوقیوب آکلایجق وکندیلرینہ قارشی بونکادہ تمجہ ایدہ جک اولان مسلمان نہ فرنگ اولیورسون . اہل اسلامہ کوزہ چاریمتہ باشلایان میل ناخوش اولردہ کی سرمایہ ک دہاء علمیزلہ ایشاہ تلمش ومعاول قیمتارہ اولسون تحویل قلمش اولسدن منبتدر . بویہ اولمی حقیقتک عام ہزدہ بولندیند نشأت ایشہ ایدی فورقچ ایدی . حال بوکہ یاقندہ اخطار ایدہ جکم وجہلہ بتون حقیقتک اساسی بژمدر ، بڑمقائی دینیہ مزہ کال انباشاہ تقریر ایدہ بیلہ جک اولان علوم وفنونہ اولردہ طالدریمہ سوزیلہ وبرا انحراف کلی ایچندہ نشو و نما بولہ بیلمشدر . غالباً فرول علی الاکثر اون درت اون بش باشلرندہ بلوغہ ایرکہ دور طفولیتدن دور سببہ اتلامتہ باشلادقلری کی ملتردہ اون دردنجی واون بشنی اعصار تاریخچہ لرنده باشقہ براتباہ وابقہ ہرجاہہ انتقال دورہ سنہ کیربورلہ اوروپا انتہائی اون دردنجی عصر میلادی ایچلرنده باشلالمش ایدی . تاریخ ہجری

اسلامدہ ایچندہ بولندیقہ عینی عصرلر ددہ بیوک براتباہک اشلا دینی کوربورلہ بوکون بوجلاوب طوران بو جریان انتہا شعور ووجہ سنہ ایرمہ مش وھوز وحدت نفسی طویلایہ ماش بولندینی ایچون غایت ہولاک برسر کیر مکدہر . خدا نکرده وجدان اجتماعیسی غائب ایدرہ طویل مدت امواج فلاکت ایچندہ قیورانہ جق وھیچ برملکک صلب جیمتہ کیرمہ جکدر ؛ جناب حقدن نمی ایندیکمز وجہلہ وجدان اجتماعی ضایع ایتکمزین وادوار انتہائی نقیب ایدہ بیلرہ ، عقل وحسنہ روح وبدنہ کال متاثلہ نظام وپروب استقبال قریبک اک بیوک بر ماتی ، اولرق ظہور ایدہ جک ومدینت حاضرہ مک امراضدن معری بز حیات صحیح ایلہ بتون ملئرک مابہ الاستفہادی ولق سوہ سنہ کلہ جکدر . ہرحالہ اسلامک بکرمنجی عصری اوروپاک بکرمنجی عصر ہدنک جوق متکامل برمرہ بدہ بولہ جکدر .

بناء علیہ بزى اوروپاہ اذابہ واصاغہ ایتک ایچون چالمق بر ضلال وقطع اوروپائی بزداذابہ واصاغہ ایتک ایچون چالمق نامکس بروجیہ دیمک اولہ جقدن بومفصدہ بنتی اولان بوزجہی برائر خیر عد ایتکدہ تردد ایتدہم . امہات کشیدن معدود اولان بو اثرک ہمان نظیری یوقدر ، شیمدی قدر بو طرزہ تاریخ فلسفہ یازنامشدر . یارس داراقرنی ادبیات فاکولتہ سی اعضاسدن فلسفہ پروفیسوری (بول ژانہ) ایلہ مذکور فاکولتہ قونفرانس معلی (غایریل سہ آی) ک مسیحی مشترک لریہ میدانہ کلن وقطع بول ژانہ ک اطافہ فلسفیہ سنہ دہا زیادہ مدیون بولٹان اصل اثرک دیباچہ سندہ مؤلفر شولہ دیپورلر ؛ نقیب ایتدیکمز فکر غایت بسطدر . فقط بونی بولق وموقع اجرائہ قویق کوروندیکی کی قولای اولدی . چونکہ بژدن اول کیمسہ بو بولہ سلوک ایتمش ، فرانہ ، انکترہ ، ایتالیا ، آلتایا حاصلی ہیچ برردہ بواساس دارہ سندہ دکل بوکا شیبہ بیلہ برائر تالیف اولتمہ مشدر . تاریخ مطالب ہب تاریخ سالکدہ مکتوز بولندیقہ دن اولئرکی بولرلردن فک واستخراج ایتک مساعی مہمہ متوقفدر . بو بیلہ دینی تقدیردہ یتہ ناقص قالیر (مثلاً اعتیاد ویاللسان اسلیہ ایلہ تزوج ، تالی وقاصر واجبالی بر تاریخ بولہ میور) نہ بولرورہ بر طامع مباحث اسلیہ ایلہ تزوج ، تالی وقاصر واجبالی منصر بر جوق قیود ووصاف ایچندہ منتشر ومنشت ، ترئیسز وحدتیز بر

حادثه بولتور. بناء عليه بز بواجزاء ناقصه و مشتبهی تألیف و ترکیب ایدرك بر كل منتظم میدانہ کثیرمکله فاندلی برشی یائیش اولدیمزه قائل. بوعتبار ایله اشو اثره ساده بر تاربخدن، بر تقدیر عبارت قالمیوب بحث فلسفی ایله تاریخ فلسفه بیننده متوسط برخاصه علمی حائزدر. فلسفه ببولنده تاریخیه مطالب مختلفه بر تفریق اولوب غایت علمی بر صورتده عرض وجود ایدور. هر بجمده حرکات فکریه بتون سلسله جریانیله کوردلور. خلاف ظن اولره ق فلسفه، بزه کندیشی هان فنون سازندن فرقمز بر حالده کو-کوتورور. هرستهده زمان صره سله یائیش اولان علامه لر کوز اوکنده بولتور. اختلافات وارایسده بونلر فلسفه یکی زمینلر اوزرنده لایقطع طبقه طبقه بوکستوب غایت جمعیتی نقطه لره و یک عالی تصورلره اعلا ایتمکده در.

بوداده شویه بر اعتراض ایراد ایدیه یلیر: بر بحث، بر نظریه مربوط بولندینی مسلک اعتباریه بر معنی افاده ایده یلیر، اوپدن فلک اولدینی تقدیرده جعلی و مناسب برشی قایل. هر فوسفه بر اثر صنعتی منضمدرکه پارچیلاندینی زمان لطافتی غائب ایله. - اوت شبهه سز بوله در، فقط بز او مطالب مخصوصه یی و صورت حلاری مسلکله مبادی عمومی و قواعد کلیه ییله ربط ایدوب بالذات او مسالکیده مختلف نقاط نظر دن اراه ایتمک چالشه جنمزه بر صورتله مسالک و حدیثلری ضایع ایتمدن انکشافاتی ترید یائیش بولنه جقدر.

دها ایله ایدیه لرك سؤال اونه یلیرکه: فلسفه ده تاریخی بایله یله جک لایغیر مطالب وارمیدر؟ اوسطلور دن قاقنه، دقاردن قاقنه کلنجه یه قدر فکر فلسفیده واقع اولان تربیات عظیمه هب یکی بر طریق اختراع ایتمک و انبیا حقنده ابتدای برشقه نظر کشف ایلمک و مطالب سابقه بریه او زمانه قدر وضع اید- له مش مطالب جدید اقامه سنه کیریشمکن عبارت دکلیدر؟ یکی بر فلسفه مطالب معرفت و وجود بر استحاله سندن باشقه برشیدیر؟ اوت، مسائل عینی حدود ایله موضوع اولره قائل دکلیدر؟ و هر زمان یکی بر مسئله ظهور ایتمک و اوزمانه قدر کوروله مش اولان بو مسئله نده صورت و زمان نشانی قید ایدلمک نمکندر، و صوکره مقدما بالاستطارد بحث ایدلمش بر مسئله ناله نیک یکی بر مسئله بر موقع مقدم اخذ ایدرك کیریدکده و تقدیر. فقط هر نه اولورسه اولسون بر طقم مطالب اصلیه

وارددرکه بونلر روحه بالذات طبیعت اشیا دن منکس اولور، و مسلکدن مسالکة تحول ایدر طور (مثلا کاه نفس عالم و کاه وفاق مقدر، نامی آلیر) برده کرک مطالب و کرک بونلرک حلاری ایچون تطبیق اولان مناہج و فرضیات غیر محدود دکلیدر، و روح طبیعتی بونلری تحدید ایدر و دوردن دوره علی التکرار وضع اولوب بصورتله تکمل ایله انتهی.

معلوم اولدی اوزره بر فلسفه دیک بر موضوع عام ویا کالی داره سنده مطالب و مسائل فلسفیه یی اختراعی ویا تعقیبی بر مسلک مخصوص آئنده موقع بجه قویقی و مسائل مخالفه یی ده ممکن اولدینی قدر اتفاق ایتمکدر. بر فلسفه کتابی دنیلجه بزجه ذهت نیادر ایدمک اولان بویه بخی بر کتابدر. بتون ذوق فلسفی ده بونده در. مقاصد و موافق بزده کی امرییه بر حیثه نیک و جیتلرندن نشأت ایتمکدر. فلسفه دعوالری اول امرییه بویه بر مسلک مخصوص اوزرنده تحصیل ایله بر ملکه علمی اکتساب ایتمه مش اولانلر کتب فلسفه مطالعه سندن علی الاکثر بجران روحیه مبتلا اولورلر. مسلکله کرک ای بیک فائده سی مطالعه ده وحدت روحیه یی نامین ایدیه یلیمکدر. چونکه وحدتی بوزولش و حرکله حقیقت ایله مناسبتری انقطاعه اوغرار. فکر دائمی الجولان کورونه یله ایقان وجدانی فالزه، هر شیه آری بر نقطه نظره باقی و برشیده کی مختلف نقاط نظرک تنسیقه عطف نظر ایتمک وجدان ایله وجودک ارتباط حقیقیتدن عدولدر. بونده شخصیت بوزولور. بالنتیجه اجتماعت رخه دار اولور عامده و فلسفه ده اصل ایش معلومات شی و متنوعه یی جنمق دکل او معلومات آراسته کی مناسبانی تنسیق ایدرك بر جمعیت مطالعه و ارامق دیمکدر. بوکون قلم عاجز نیک توسط ابتدیی بر کتاب ایشیدیلجه ایلمک نظرلرک بوجه منتطف اوله جی وارد خاطر اولور. فقط بر مسلک کتابنده بویایه ایرمک ایچون بتون تاریخ فلسفه یلیمکده اقتضا ایدره. معلوم اولان بتون تاریخ فلسفه نیک بر مسلک کتابته درجی ایسه شرح موافقه یائلی ایستلیدی و جهله هم قاصر و هم موجب صعوبت اولشدر. بوعتبار ایله تاریخ فلسفه نیک افراژنده مسلکی مطالعه ایچون بیک فائده تحصیل واردر. اتخیج کرک معروف اولان تاریخ فلسفه کتابلری و کرک فلسفی قاموسلر و انسکلوپدیله ایه اکثفا ایتمک برا کنده قائل دیمکدر. سلبانیه جامع شریفک هر تجربه سی، هر گوشه سی حاصل صنعتی،

هر قطعه‌ای آری آری در سملرو اضا حله آئنده تفصیل آتک و بتوفصیلانه بتون دقائقی
صنعتی صندیرمق ، نه قدر بیوک ومهم برایش اولورسه اولسون او جامعک شکل
عمومیسی حقیقه در خیال ایدینه بیلک دیکدر . یالکیز بولنی بیان هر حالده عمومی
بر رسم بسطک و بره جکی وضوح و حقیقت معرفتدن محرومدور . فقط اوجز نیات ایل
برابر آرا لرنده کی مناسباتده تنظیم ایدیلر و بالتبع بر صورت کلیه دخی تبیین
اوله یایر سه وظیفه معرفت استکمال ایدلش اولور . ایستنه مسلک بوالینی کوردر
بونک ایچوندک مسالک فلسفه نیک دخی بالوجه مناسبترین تثبیت جهت تبیان
و توافقلری و صور حلق واصل اولدینی کوه نوعی تظن ایدیه بیلک آبروجه
بر کمال علمیدر که بونی اسبو کتاب نظر دفته آشدرد . بناء علیه بو کتاب مؤلفه ک
دیدیکی کی نام بخنی ونظری بر حیثیت ایل نام نقل و تاریخی بر حیثیتی حارزدرد .
مطالعه اولوب کیه چک دکل اوقونوب اوقوتیه جق بر کناکدر .

معلوم یا ، هر علمک بر تقلبی ، برده عقلی وادرد . نه علوم نقلیه حصه عقلدن
آزاده ، نه علوم عقلیه حصه نقلدن وارستدر . ترقی ماضیدکی قیمت لردن استغنا دکل
اولنری تعذیلات و کشفیات جدیده ایل دهامتکامل قیمتله ابلاغ ایتکدر ، تعبیر
آخرله ثروت اسلافه ثروت اخلاقی ضم ایل مکدر . عمرون عاص حضرتلر سنک
دیدیکی کی عقل ، (الاصا به الظن و معرفه مایکون بمافدکل) یقی عقل ظنده
اصابت آتک و اولش واسطه سبیل اوله جی بیللک ربه تعریف اوله بیلر .
فی الحقیقه واقعات سیر ماضیسنندن غفلت ایله واقع اولان اختراعات فکریه
شاعرانده اوله ابتدایلیکدن چقاماز . اوسته سز سنککار ، خواجهر عالم
قدر قابلیتی اولورسه اولسون مستدر بر شا کرد و طالب اولقندن ایلری کجه ضرر ،
مکرکه طوعریدن طوغری مظهر اعجاز اولسون حالیکه دور اعجاز کجیش دور
اجتهاد آچیلشمدر . علومک عقلیتی و فاعلته حاضره سی اهل ایدوب صرف نقلیتی
تثبیت ایله اوغراشمق اسقولاتیک ندیلن مرتبه تقلیده صایوب طور مق دیکدر .
بوالیه حقیقتک حیثیتدن و جانلی قطعه لری بولنیفندن غفلت ایلکدر . بالمکس
علومک نقلیتی اهل ایدوب ساده عقلی ایله اکنلک ، میارسز ، مقاسسز ابتدائی
بر محرک طفلانه در ، بونک یاننده اسقولاتیک رشید بر ماهیت علییه کی حارزدرد .
اشهری بیلهمین رازلیکدن دم ووراض ، نوتونی طائیان این ایشتایندن بر شی

آ کلا یماز . تحول سریع اوله بیلر فقط ترقی خیال محافظه ددر ، تحول قوت قانونی
تحفظ قوت ایله مضایفدر ، ایستنه تاریخ فلسفه تحولی ، مسلک فاسفی ده تحفظی
تمیل ایدر ، و تحول و تحفظ سایه سنده در که روح بشر ، ترقی ایدر و فو ، که له طوغری کدر .
دور قدماده اجتهاد علمی یک تجزی قبول ایتجور ددی . فلسفه بتون علمی محتوی
ایدی بر فلسفه مجتهدی اقسام فو لنکده مجتهدی ایدی . ولسوف هم ریاضی ، هم
طبیعی وحق طیب ایدی . دور متأخرینده تجزی اجتهاد بر ضرورت اولدی .
بونک ایچون زمانزده مجتهد مطلق فرددر کل جمع لرنه اولمشدر . حیثیت بر کی
حیات علمیه نیکده اجتهابی تر اید ایدی . بر فلک مجتهدی قنون سازدک مقلدی
اوله بیابور ، او حالده مختلف فو نه منسوب مجتهدلر آرا سنده بر قیست و رابطه اجتهابی
بولتی لازم کایرکه متابعت متقابلیه حاصل اوله بیلسون چونکه جمعیته اهمیت روحاً
بیمائل ، فلان تناقض دوردر . فمالیبت اجتهابی فودر لک عینی موضوعه ترا حله در دکل
ایچه ایله چالیشیه بیللمرنده در . بو ایسه بر مبدا اجتهابیک تحت حکمنده بولمقله
اولورکه اومدا حاکم ، روح اجتهابی دیکدر . بوروح اجتهابی او آلانک متناسق
و فعالیت متنوعه سی سایه سنده در که اجتهاد مطلق مرتبه سی احراز ایدیه بیلر . فو لنک
بو قیست اجتهابی سی و بره بیلجه ت شی اجتهاد فاسفی در . اجتهاد فلسفینک اجتهاد ددی
ایل فاسد مطلق ده حیات عمومیته آتک انتظامی تبیین ایلر ، اصل نفس اجتهابی
ایسه بو آتک ایله باید آرا ولوردر . علم حیانه انحق طریق خاص ایله دین ایسه خواص
وعوامه شامل بر طریق علم ایل نشر فیض ایدر . بر ملکتن هبسی معتقد و متدین
اولق حکمنکدر و لکن هبسی عالم اولق غیر حکمنکدر ، عوامنده نه علم ، نه دین هیچ
بری بولنلین بر ملکتنده قیامت قوزد ، عوامی متدین ، خواصی غیر متدین اولان
ملکتنده ایسه عوام ایله خواص آرا سنده تخالض و تقابل روحی بولناز . مرا کز
اجتهابی دیمک اولان خواص ایله محیط اجتهابی اولان عوام آرا سنده کی بو تقاضی ،
ملت و دولت ندیلن وحدت و فعالیت اجتهابی نیک انضامی دیکدر . ذاتاً ملت ،
بر هیأت اجتهابی نیک ماهه الاجتهابی اولان بر نفس ، بر وجدان اجتهابی دیکدر . عرف
و فان ملتک حدی دکل ، آلات و وسائط نظاهریدر هر ملتک قابلیت انسا عه سی
او وجدانک دوجیه شمول و کلیتی ایله متناسبدرد . لسان دخی عرق و قاعدن زیاده
بو وجدانک بر افاده سیدر . دین بو وجدانک ان شمولی مبادیسی ، ان بیوک امیسی

نظم ایدر، برهانک دینی به ایسه وجدان اجتماعیه ده او، وجدان اجتماعیه نه ایسه واقعده کی دینی اورد. دولت او مالک تشخیص حقوقیه و فعالیت مخصوصه ییدر. هر دولتک برملتی واردور، ولیکن هر مالک دولتی اولم یایلر. دولت مالک عنصر فعالیتی ایله تقوم ایدر. عنصر فعالیتک قیقه ده و وجدان کلی بی حسن تمیل ایله برار خارجاً و داخلماً حائز اولدینی قدرت عملیه و مقاومت مادیه سیله مثالیدر. ملت هنوز فعالیتکجه یمن و دولت مفهومئی اکسپانسیو الیمین حالت اجتماعیه ده صدق اولم یایلر، فقط حال فعالیتده اولوب تشخیص حقوقیه استکمال ایلمش بولان ملت لسان شرع اسلامده امت مفهومته ماضق اولور. امرای اقدی مروحوم امت کله سی امی کله سیله علاقه دار ظن ایدرک (ناسیون) تعبیری ملت دیه افاده ایلرکی ترجیح ایش ایدی. اوزماندن بری امت مفهومی صالح املش و استخفافکار برتاقیه معروض قالمشدر اصطلاحات انجمنده الاخره برلشدیکمز رمان بو کله نیک ام وای تعبیرله دکل امام تعبیرله علاقه دار بولندینی ایضاح ایلمش و قول ایدر مضمون ایدم، مع التأسف خطای سابق تصحیح فرصت الوری معدن وفات ایددی. ایشته علم اله جانک وجدان ایله وجودک بو علاقه مخصوصه سی خواص ایله عوامت و جدان اجتماعیه کی سربته نخانص و تانائزله متناظریدر. خواصک خصوصیتی عوامدن زیاده مالک اولدقاری خاصه لری اعتبار ایله در، عوامک حائز اولدینی صورت و جدان خالی اولان خواص او عوامک، جنس اجتماعیه دکل اعضا دینه داخل اولور - بو تقطعی ادراک ایدن بعض خواص زیاده دینی میل ایدبور. فقط صمیمیت لکدن نه چتار؛ بوندن شافیه دیا برناقدر، نفاق اعتیاد ایدن روحلر ایسه وجدانک حقیقه ناظر اولان قوه حدیسمی، فراستق کورله تیر. حقیقت قارلسونده کنیدی بر و سوسه استلا ایدر. جوق زمان واردر که جدی و صافی عوامک حس ابتکار کی بعض نتائج واقعی منور عد ایدیلن خواص روحلر دمه کی و سوسه نقادن دولتی حس ایدمزلر. بناء علیه خواصک دینه حدی براعتصامی حقیق بر عشق بولنق انتضا ایدرک بو عشق و اعتصام ایله خواص آراستنده کی تدافیه، تحاذیه قالیسون، سلامت و سعادت اجتماعیه دوام ایلمه یلسون. بوایه قور ایله فلسفه نیک، فلسفه ایله دینیت امنیت متقابلیه سیاه سنده حصوله کلیر.

بو اسبابان دولاییدر که فلسفه نیک منتهای فلسفه دین اولمشدر. بو اعتبار ایله

فلسفه حکمت نامی آلیر. حقیق فلاحه حقیق حکمدارلر. علوم وضعی اولوب کشفی بولدینی کی بوسقه دین دخی وضع دین دینک دکلدر. دین حق بولق و طاعتی دیکندر. دین حق اصل طایفانلر ایسه حکماء دکل انبیا و اولیاد. فیلسوفلر بویاده تعلیمات انبیا بی اشاع و تطبیق ایله حکیم و ولی اولم یایلر. علی الاطلاق دینه معارضه ایتیکه جالبشان فیلسوفلر بویخصه صدق بر حقیقت کورده کاری انجول دکل، مطلوب حق کورده مکاری انجول و تعبیر آخرله تفقدان ادرا کارندن دولتی او عیالده سالوک ایدر کیشلدر. آورواده اون سیکنجی عصر ملاحده سی و یونون علاحدۀ مادون بونک الک بازار مثالیدر. مثلاً بوختر، ماده جزء فرد لرئی آپیران نه در؛ بونلر آراستنده کی موصلات و مناسبات حرکه ویا غیر حرکه هانکی مابله ایضاح اوله جقدور؟ بو جهتلی اصلا ادراک ایدمه مشدر. بونی ادراک ایدن مادون بیله مادیق واجب تعالی استقامت ایدر، که لزوم کورمشدر.

بوکنای تعقیب ایدرکن کورده حکم که قانت کی بعض فیلسوفلر فلسفه ن انتقاد ایله فدا ایش اولدینی حالدۀ دینی اهای ایدمه مشدر. ایضاح دینیک فلسفه توقفی کدیش ومع مایه علم اخلاق به مناسبتی تثبیت ایلمه مشدر. بوهذه کوره فلسفه نیک دینه تمایس و استنادی، علم اخلاق سببه سی یعنی حکمت عملیه قسمله محافظه ایدلش اولوبور که بونک صوفیه اسلام اسلوبه خیلی مشایق واردور. صوره فلسفه انبیا به مدرسه سی دوره اولاننده دینی طی ایلک و بوسورته ملاحده نیک کورلرینه کیرمک ایسته مش ایلمه ده اونلرک کورینه کیریم دیرکن کندی وجداننده محکوم اولمش و یکیدن ساحتیاج دینی طوبه رق برین حدید وضعته قیام ایشدر. الهی برافش موجود اعظم، صم اعظم، محیط اعظم عنوانلرله انانیت، ارض و فضا دن عارت افانیه بر تبلیت تصور ایش و انسانیتده الک زیاده قایدنلره تعدی اساس اتحاد ایدرک کویا بوسورته تطمین حسانه بر یول بولق ایسته مشدر. ایشته فیلسوفک وضع ایدمه کی دین بویله اوبدوره وقایا بر برستلکدن، دور اوانانه رجعتدن شقه برشی اولمه جغفی بونکله اثبات ایلمه مشدر. فی الحقیقه ظاهرده الوهیت معارض کورون بویخال انسانلرک رجال و نسواندن اکابر بی معود و اله اتحاد ایلک صورتیله فیکر الوهیتک اساسی تضمین ایش و تحقیق انیان باطله ک طرر نشانه واضح بر مثال کورتمشدر. فکر انسانیتک بوکشدیلکی ادعا اولان رزمانده وجدان انسانی قی

بوی طار و جنبه ایچو مویر بشری فرغولر دوریه ارجاع ائجهک چالیشق»
 نه قدر سالان تاملهده . صوکره اسپهر گلش اصل لیتیک ستون علوم و فلسفهیه
 تعلق مطلقیت تبیین ایش و کبار دی نامی آلان و فرانسه حکومتی بر وقتلر
 لایتیکه سوق ایلدن بریزونست دینک سحافی آیروجه بیان ائمشدر . ایشته
 غرب فلسفه سنده وقوعه کان و تحولات اخلاقی بشریده بیوک رخنه لر آغیش
 و بونوکی دور قیوت و شدتی شهبه ائله مشدر . ترقیات قبه مک نیجه نیجه مراحل
 قطع ابتدایی بو یورده بشریتک دو کدیکی قان ، طاسیدی احتیاط ، چکدیک
 مقام ، انصافدن یاسعد ، نیرت و خصوصته شدت هپ بونلر معنویایده واقع اولان
 اولدیک نتیجه سی در .

شمدی بر فکر انصاف و حقانیت اله فلسفه مک تعقیب ابتدایی سیر تاریخی
 کورن کجیر بیرسه کورولورکه میحت دینده فلسفه مک جدا واصل اوله یلدیک نیجه
 وحدانیت الهیهی لیتیدن ناسقه رشی اولمبور . دینک اولورکه ادیان سازه ائچنده
 دائما عرب قائل اولان فلسفه اسلامیده اولدیکنی بوله حقدور . اگر اوروپا فلاسفه
 متأخریتک منسوب بولند قلی اقامت دینلری دین اسلام اوله ایش غرب فلسفه
 خاضرمی بستیون یاسقه بر نیک حقیقتله میدانه جیقاییه چکمش . ایشته بونوکی
 عهدده اسلامه دوشنک بولک وظایقندن بریسه یه یوقطعی استکمال ایده بیلکدر
 متأخریدن بر ایکی فاسولک نصرايته غائی کورویور و فقط بونماک نه قدر
 غیر طبعی اولدیکنی فهم ائچنده هیچ مشکلاک تصادف ائمه چکیز . کرچه بونون
 قرون وسطای املا این بر فلسفه نصرانیت وارد . عدمدن خلق عقیده سنده
 اصل ماهیت دینیهی غاس ایدن بون فلسفه کرک بونده و ترک دلائل وجود الهی
 بحثلریده اسلامه مشابه و تمایل اولقاله راب حقیقت الهیه بحثده عقائد نصرانیتدن
 هیچ بیشی اثباته یاناسدی کی بولدهده وحدانیت الهیهی منجر اولقدن باشقه
 برشی بائبور . تثلیث و سائر کی عقائد موجودده خریستیانیه بر موقع فلسفی
 و دموکر ، علمه توحید منحصر اولور . تثلیث الهیه مخالف عقل بر عقیده قالیور
 عقل ، وحدتی آکلار تثلیثی آکلاهیماز ، دنیلیور . حالیکه حقیقتده عقل تثلیثی
 آکلاهیما بونر دکل شامس بولهرق اطال ایدبور . یوقسه عقل بوراده اصولاً قبول
 ایده بیلدیک و فقط احاطه ادراک ایلدیمدیک بعض حقیقتلر کی قصورینی اعتراف

ایدوب قالدور تجاوزی وسعیته کجیریلور . حال حاضرده غرب فلسفه اولامی
 میحت الوهیتده یک جدی بر طریق کیرمش وحدانیتده شهبه قیامت و انحق
 حقیقت الهیهه مسئله استوایدیکمز نقطه معرفت او رنده اغراض مقصدیه لومشدن
 بوراده وحدت وجود ، ویا اله تمثال نظریه لر ی قارسوقارویه موقع یخه قیور .
 بو ایکیکی آراشده ناسقه دوام ایدبور .

بوراده شونکی قید ائچدن کجهیه حکم که وحدانیت الهیه اطرافنده بونایه
 ابرمش اولان اوروپا فلسفه سنده هنوز بر بحث سوت آچیلما مشدر . علم الهیات
 تثبیت ایتدیک بعض واقعات روحیه طولانیسه اولسون فلسفه عربیهده بر بحث
 وحی و نبوت بولنه مامسی هنوز بیوک بر نقصاندر . میحت سوت علم عقائد ادیان
 مخصوصدر دنیاسون ؛ علم عقائد ادیان میحت الوهیتل اعقابیه میحت نبوتک اعالی
 آراشده اساسی هیچ رفرق رقدور .

بونلرک هر ایکیکی ده صلاحیت عقله و فلسفه ایه حای یخه قویایلر . ساه اعله
 این سینانک کرک غفاسنده و کرک اشارتنده بایدیک کی سوت نمکشدور ؛ ممکن ایه
 واقعه در ؟ سؤل البری وضع ایدورک واقعات فلسفه و روحیه کوردن کچرهدرک
 نبوت و ولایت مطایب دخی مطالب فلسفه میانده حل ائمهک لارمدر . چونکه
 سوت برواقعه در ، واقع دین بوکا منفرعدر .

اوروپا فلسفه دینه ایه دین فلسفی تقریق ائمهک استه بورسه بون نصرانیتک
 طبیعتدن منبع ر فکردور . چونکه نصرانیت حاضرده فلسفه دینه مک میدن
 انحق جهل مطلق اولمیلور . ایقان فلسفی انکار ایدبولوب لادریه مترطه مدعی
 انقزام ایلدیک نصرانیتی مدافعه قابل اولمبور . بوک ساه هامپتون مدرسمی قات
 انتقاد سندن و نقطه استفاده ائمهک ایستهمش وعلی اساسدن بیقوب دین
 نصرانی جهل مطلق اوزرینه بناد ایدرک مدافعه قیام ائله مشدره مع مافیه . تواتر
 میل ، دینک جهل مطلقه ایتاسنده محاذیری اوله ائمشدر . نصرانیت علمه استاد
 ایده موزه فلسفه ده جهل مطلقه بنا قیلما مازسه فلسفه دینه ایه دین فلسفی آراشده
 تفاوت یک طبیی اولامی .

حال بوکه دین اسلامه عقیده اساس اعتباریه علمی قیمتی حازر اولمق لارم
 کایر . عقلک بوراده هیچ اولامازسه اثبات امکان کی روطفه مهمه سی واردور ، حتی

برده عقیده تقلیدی جای تراغ او نشدند. اگرچه فلسفه مک میحت معرفتده مسائل فلسفیه و کلامیه اسلامک بوکوسی تالی فاسقیه کوره دوغنائیک یعنی ایتانیه اولمسی متفق علیه دکدر. فلاسفه و معتزله کی ایتانی اولانلر وارسهده اشاعره و ماتریدیه کی من وجه حسابی ومن وجه ایتانی اولانلرده وارد. چونکه بوئر اساس اعتباریه مسلک تدریدن بوشوش و داویدیهوم حسابیه منه قریب رجبانیته فلسفیهده و اویند ریاده ایتانه منایل بر مرتبه متوسطهده قرار قیلمشلدرد، بونلرک اساسیه کوره ایتان و علم بشر، ضروری دکل، عایدیه ایتان، واقعی بر قسقی حائر اوله یلوب وجوب عقی و ضرورت منطقیه منضم دکدر. تصدیقات علمیه قانتک آسمه توروبک دیدیکی فضایی واقعی و مطلق عامهدر. چونکه مبدأ مطلق فاعل مختاردر. و حوبلر هپ جهت عملیهدن متبذره و قوعاندن، وقوعانک استمرار و اطاردی دیمک اولان عایدندن، حاصل ست الیه دن کلر. بن اساعره و ماتریدیه مک میحت معرفتده ایجاب عقلی نی انکار و عادی تثبیت ایللرندن اوله کلا یورم که علم بشرده ضرورت مطلقه منطقیه بوعدر. بو ضرورتلر، هپ ضرورت بشرط الوصف دنیان قسمه راجع اولور، بونک منشأیه ده علمده مبدأ اولک بر مقدمه صحنه اوله رق ملحوظ اولورد، مبدأ اول فاعل بالا ایجاب اوله ایدی ایتان و علم ضرورت ذاتیه مطلقه اولوردی. مبدأ اول فاعل مختار اولنجه بو ایتان بر ایتان همی و واقعیدن عبارت قایل و بناء علیه تجربه قیمتی تجاوز ایدم. فلاسفه اسلامک ایجاب، متکلفینک اختیار، قائل اولمسی ده بونی مؤیددر. کورولور که بوا یکی نظریه مک ایکبسی ده هم قیمت فلسفی و هم قیمت بیهنی حائردر. ده ا زیاد فلسفه دینه صایلمسی لازم کل فلسفه متکلمین بوکون مسلک قوتن صاییلان مسلک تدریب و تجربه ایه ده اچوق علاقه دار اوله رق فلسفه حاضریه متأسر و صکره مر ابکی مذهب فلسفه حاضریه داخلدر. سو حالده فلسفه دینه ایه دین فلسفی، بزه نظرآ دین ایه فلسفه آراستهده بر تقابل و تنازع کلی دکل ایکی فلسفه آراسته کی فرق مسلک دیمکدر.

بو فرق اوله اوله سونک فلسفه قبول و عدم قبولی نقطه مدن با تلابه . بیه جکدر. عجا نبوت بر مطلب فلسفی تشکیل ایدمک برواقعه دکلیدر الوهیت بر مطلب فلسفی اولنجه نبوت نهیه اوله ماسول ؛

بوکون علم النفس، منطقی، اخلاقی، مابده الطبیعی کی سون ثبات فلسفهده مبادی اولای معرفت، هر حالده روحک شهادت وجدانیته ارجاع اولنقهدهدر . بداهت اولیه به استاد ایدن ایتانین روحک حدس و بداهته بر قیمت عینه و برده ایتانی بوکاه، بو بداهته استقاد ابتدیش و بونیز تجربه مک بیهه قایل اولدییقی سونلکده بولنمشدر . بوکا کوره مبنای معرفت روحک اولی اولان قوه بداهتیه اشیا مک بالذات اولان تبیین و چودبسی آراسته کی اتحاددهدر، او حالده وجدان اولی بالکنز نفسی دکل عینی قیمتیه حائردر . بوکا مقابل ارباب تدریب بو بداهته بالکنز نفسی بر قیمت عطف ایتمکله برابر تجربه و استقرانی؛ حسن ابتدیکمی حقیقه حسن ایدبورم، ماسمه وجدانیته استاد ابتدیشدر؛ بو صورتده ایتان عینی پوشادت وجداندن ایلری کیم یور. صکره منویون اعیانی روحه ارجاع ایدبور و ایتان عینی ایتان نفسی ایه توجید ایدبور. او حالده کرک ایتانینک دیدیکی کی عقل علمده هم قایل و هم فاعل بر حالده بولونسون و کرک تدریبونک دیدیکی کی بالکنز قایل اولسون و کرکه منویونک دیدیکی کی فاعل محض صاییلون هر حالده علمک قوت وضعف وجدان ایه بر علاقه مطلقه سی بولندیقی ناقابل انکار اولبور. و ایتان و حسابک مبدی وجدانلرک قوت وضعفدن عبارت بولندیقده شبه قالیور. دکالرک، عقللرک، فکرلرک قوت وضعفده، شدت وسر عتده تفاوتلری کی وجدانلرک قوت وضعفده تفاوتلری دهی تماماً بر حالت آکسلییه دکل اساساً بر موهبه خلقت اولدینی نظر دفته آلیره خلقتک بعض وجدانلره حقیقت ایه یک بویوک بر مناسبت قویه بخش ابتدیکنی انکار ایتک آچمون هیچ بر سبب قالاز. ایتیه بو وجدان فلسفه اسلامیهده قوه قدسه آتیر ایدیان قوتدر که بونک مرتبه عیلمنه قدرت اجزایی حائر اولان وجدان نبوتی قویق یک موافق آؤور. کلبوی مرحوم میر آداب حاشیه سنده قوه قدسینه قوه حدسیه مک بر مرتبه کالی عدایله مش و قوه حدسیه مک فطری و بالتجربه آکسلیی جهلری ده ایضاح ایه مشدر . ابن سینا مک بایدینی کی بونی علم النفس تجربه کنی بعض حادثاتیه تأیید و اثبات دهی قایلدر. قلب روع دهی تسویه اولتان بومدنک اصلی هر نفسده آز چوق موجوددر. فقط اکثر احواله اکثر روحلرک تحلیات وجدانیته لری علی الاطراد تجربه ایه تأید ایدمکدن بونلرک قیمتلری بدیهات و یا مسلمات نامی و بر یکمز مبادیه منحصر قالمشدر. بناء علیه الهام وجدان

عل لاطلاق و عموم ایچون اسامی امدن معدود اوله میور. فقط عموم ایچون اطلاقه قبول اولیان بو تحلیل خاص ایچون بعض تجارب مطرده و شرائط معینه تحتده تحقیقی قبول اتمکده هیچ بر محذور فلسفی یوقدر. فلسفه اسلامیه کوسر تلذیکی وجهه یوکا دعوی و یا نجدی منضم اولور و تجارب واقعه اولنک تحقیقی ائید ایدرک اعجازه مؤدی یوآورسه وحی دیدیکمز بوقبی الهامات عایدیه و اسباب سائرته نک فوقیده بر مرتبه یقینه اصدا اتمک مک طبیعی اولور. ایسته فلسفه نک محبت نیونده نحری ایده چکی مسائل بونلردن عبارتدر. غرب فلسفه حاضره سنک خریستاناق فارغوسنده بولغمی و خریستاناقده نبوت ایله التبتک بر مرتبه داخلده بولدرلمی و حقی بونداخلک آناه دینه یه قدر توسیع ایدلسی، نبوتک تلقی اسلامی وجهه علمی و حقی صورتده موقع بحثه قوللنده مانع اولش ظن ایدرم. برده فیلسه فلری یوایده زرده سوق ایدمه یلچک برمد حسی وارد دکه اوده یوایله برشی وارده بزده نیه اولمور؟ سؤالتک متضمن بولدرنی خودکاملدن عبارتدر. حال یوکه بالاده عرض ایلدیکم وجهه فطرتک بر موهبه عالمی اولان یوخصوصیتک اکسسابی اولمه یجی دواخر ایدیلنجه حقیقت اربابی ایچون بونک انکارندن متولد محرومیتک دها زیاده شایان تأسف اوله یجی نمایان اولور. کندیزده بولیان مزینتری انکاری ایده حکمز؟ متدین اولقی ایچون هیچ انبیای اولقی اقتضا ایدر؟ یاراده، سیر، سوز، ددلیزمره درمان ویرد دییه عبودیت ایدم حکمز برالایک مرصیاتی فصل امین ایدوده اوکا توفیق حرکت ایلچکمز؟ هرک کلمی الهانان تیلی به دین قبضی می ویرم حکمز؟ کندیزه حریت آزادکن خالق مجبوریتی اسناد ایدم حکمز؟ حق برست بردیاشته صاحب اولقی وحدی بر عشق و منه طایبیت ایچون رضای حق کورتک مکلفنده دکلر یز؟

فوت کبی فادین ویا ارک اسانه طایانلر بیه طایب قوری انسانلرک ارزولری دیکلمک و اونی اجرا اتمک مجبوریتده دکلدر؟ اوت الهیه عبودیت ایدمه بیسلمک ایچون اولنک اواصری بر روحی قطعی و اوجه متفرع بر طریق معرفت ایله تلقی اتمک احتیاجنده یز. مادامک همزک صاحب وحی اولدیفنی کورویوروز و احوالده نییه احتیاجی قبول ایدم حکمز. فی الحقیقه نییمز دین غیر ممکندر. بونک ایچوندرکه الهی سله یلر، مسودلری کندی اوکریته دیکلمک و اوندن الهام الملق ایستلر،

ایسته انبیای استناد ایچمن بتون ادیان باطله بوراد چقمشدر، چونک دین حسی فطر بدر. فلسفه اوهامات و تمثیات عمایانه ایه اختلاط ایدن لطایل ساریه بی یبیه تدقی ایدرک بونلرک ضمنتده منکس اولان حقیقت اصلیه یی نحری ایتمش و دین فلسفی دلیل وحدانیت الهیه عقیده سی تثبیت ایلهمشدر. کتابت ایکنجی قسمنده، محبت دینک باندنه برسوز وار: بتون فلسفه کبی بومحبتکده اساطیردن و نقایده عوامدن منکس فکرلردن نشأت ایلدیکمی سوله میور. اورادده اسارت ایلچ حکمز وجهه یز بوسوزی محبت دینک منشأ فلسفی حقدده مژدانه قول ایشک بیه اصل منشأ ادیان حقدده اصلا قبول ایدمه یجکمز چونک دین حقت منشأ نبوت در، بتون انبیای وحدانیت الهیه متفقدر، تأیید یستدن و بالخاصه حضرت ابراهیم علیه السلامدن حضرت محمد علیه السلامه منجمه قدر واقع اولان تکامل هب انکشاف و زیاده و وضوح صورتیه ظهور ایتمش و علی الاکثر عقائدک صو تطبیقی دینک اولان شرایع اعتباریه تحولات حصول بولمشدر. عالمده هر نقایدک بر اصل حقیقی واردر. ایسته ادیان خرافیه اواصل حقیقتک تقلیدات و انحرافاتدر. بونلر یاموضعات شعریه دن ویا تحریفات نامایانه دن ویا تسویات منقلبه و مقصدندن نشأت ایلهمشدر. رموز و اساطیرک بلاد جاپورده نشر ادیان ایچون یقینه و تسنر احتیاجندن منبت لغاز و تعجیه و تمثیلات ایدمندن عارت اولانلری ده واردر، انبات قدرت بحجازیه مالک اولیان اولیای دین زمان زمان یو احتیاجه دوشمه یلر، حتی علی الاکثر کتب صوفیه بر طراف الفاظ اصطلاحیه ایلچ طولور. کرک نامح ادیانیه و کرک تاریخ فلسفه یه بوفکر، تکامل مذهبک نعمندن صوره ایلهمشدر. اسیر نظریه دینک مایلم فنی ایضاح ایدرک وحدانیت الهیه عقیده سنک، بر عقیده تکامل اولدیفنی ادعا ایتمش و اشراکی، توحید مقدم کبی کوسرهمشدر. حال یوکه اسپنر فلسفه سنک ماهیتی انجایجه بونظریه و نظریه دینک یلکز بر صفحه حسی اولدیلی اوتونلاق لازم کدیکبی کبی بوراده بسطک مرکبه و احدک متعدده بر تقدم طبیعی بولندیفندده ذلول واقع اولمشدر، برعبود فکری حاصل اوله دن ایکیمی ودها زیاده سی ناصل اولور؟ بوراده طوغریسی اشراکک منتهی اولان ادیان خرافیه نک تکاملیه، توحید منتهی اولان دین حقت تکاملی آری آری ایضاح اتمک لازم کلیر. مثلاً توحیدک تکاملی دین محمدیه اشراکک تکاملده نصرانیت حاضریه

منهی المشرک و دینیه بایر . دین اسلام تماماً دین الیها اولان عقیده توحیدک
علی الانکشاف واقع اولان ر نکاملیدر . صل صبرائیک منشأ اصلی اولان
و سوت مسیحیه نسبی بولان فلسفین طرفلریک عقیده وحدانی ازیق مجلس
رهبانده اقلیده هالرق رد ایدلریک زمان شرک و وحدانیدن مرکب و متناقض
بر عقیده ثلث قول ایدلش اولدیغندن پروتستانلق دخی داخل اولدیغی حالده
نصرایت حاضره شرک بر تکاملندن عبارت قاش و فقط فلسفه بونکه باریشه برق
سعودی ویا غیر سعودی بر حالده عقیده اسلام خدمت اجتش طور مشدر .
بوصولته نصرایت حاضره موجودتی علم و فلسفه نک تأییدانندن دکل حسیات
لشریه نک میل حقندن ماعدا اولان عالیه ادامه ایده بایمکدور . دینه بایمکه بونک
نصرایت مصرتی سیله کفته شراب ایچمک کبدر . کیف ایچون علی الاکثر عقل
بشرک قیمته هجوم ایدر ، اسلام بی انبیائی اولقله اتهام ایلر . آلسکساندر بایمک
دیدیک کی علمک قاجدیقی ناقضلری تحسین ایه اقیشار . اوند کویا برضمت طباق
شعری کورور . فی الواقع عقل بشر ، حاکم حقیقت اولمادی کی حاکم دینده
دکدر . عقل بشر حقیقت مطلقه محیط اولدی ایچون بشون حقایق و قدرت
الیهی کندیبدن استخراجه قالیقشیره کسان خلق اجتش اولور . فقط قدرت
الیهیک محاله تعلق ایتمیکنی آکلار ؛ عقل ایچون ک بونک علامت محال ایسه
ناقضدر . عقل ، حق مطلقک بشون حدودی جیره من . فقط عقل دیمک ، حق
مطلقک ، محال مطلقدن تمایز ایتدی حدی بیلیمک دیمکدر . عقل ، حقیقته ناقض
بولمه حی کی معارف دینیه دخی ناقض بوله ماق لازم کایر . بر قضیه متناقض
عقل نظرند آکل شلماش دکل ، بطلانی آکل شلمش بر امری مردوددر ؛ عقل
بونک قارشو عجزی دکل قدرتی کورور . اعجاز ایه تعجیزک بونک فرقی واردر .
تناقض ، عقل اعجاز اجز تعجیز ایدر . اعجاز قارشونده عقل و وجدان مسخر
و محظوظلدر ، لسان سولیه صوصیق ایچون سولیر . تعجیز قارشونده وجدان
عاصیدر ، لسان صوصارسه فرصده سولیه بلم ایچون صوصار . عقلک کشفیات
تجربیه قارشونده وضعیتی نایسه کشفیات دینه قارشونده وضعیتی اودر .
عالمده هیچ بر تجربیه محال عقلی ثبات ایتمیک کی کشفیات دینیه محال عقلی
حدودینه کیره من . حاصلی عقلک ادرا کده کی قصوری کمتمات ساحسده دکل ،

ممکنات ساحسده در . عقل بویکی ساحتی قاریشد : ماق ایچون کانه بر معاددر
عقل بشون علومک صولک مرتبه کانه ایرمه دیکنی و کشفیات مستقبله دن خاطر
و خیاله کاز نه حقیقته ایده بیلجکی اعتراف ایتمکده هیچ بر زمان توافق
و تمایز ناونونه عائد اولان تصدیقندن واز کجه کجه قائل دکدر . بناء علیه حقیقتی
تماماً بیه مدیک بر الیهی اعتراف و ثبات ایده بیلیرده افاثمک اوچک حثیتیه بلامک
حقیقتی توحید ایدرک هم اوچ و هم بر اولدیغی بویه اوچ اولان بر الامک ذنوب
عبادی مقصرت ایده بیلیمک ایچون اوچک بری صورتده طوغوب کندی قربان
ایتدیردک فدا ایه می صورتیه قوللریک سلامت قاین اجتش بولدیغی اساس عقیده
انحاز ایدن بونک ایمانی کانه ضامن سلامت اولیق حسیله روح ایتمک ایسته بن عقده
نصرایت قارشونده عقلک تصورندن بحث ایتمکده هیچ برافنده بوقدر . استوارت
میلک دیدیک کی « هام » هوم ، بونک ایشاق صیمبه نسجه در ؛ تکلیف بیه
تناقضی متضمن اولدیغی ایچون اونک کی محال دکدر . شوالده نصرایت علمله
اشلاف ایده مدیک کی جهل مطلق ایده مدافعه ایدیه من . چونکه لادیه دکل
سوقطانیه مطلقه بیه مبدأ تناقضی اعترافه مجبوردر . سوقطانیه سقوط ایتدیرن
نی ، مدار استادی اولان مبدأ تناقضه قارشو متناقض اولمادی . ایسته غربده
علم ایه دینی اساساً متنازع کوسرتن دینی علمه ، علمی دینه استخفاف ایتدیرمک
صورتنده تجلی ایلین ذهنیت بالخاصه نصرایتک بوحالندن نشأت ایتمدر .
اونومیلمک بز دینک عقلیتندن بحث ایدرکن ، حسیبتی انکار ایتمکجه
چونکه عقل ، قوای روحیه انسانیدن بریسیدر ؛ دین ایسه انسانیتک بشون قوای
دوچسبیه علاقه دار ایدر و وحدت نفسیه انطباق ایتمی لازم کان ک بونک
بر حقیقتدر . چوق برترده عقل ایه حکمک تماراضی واقع ایه ده وحدت وجدانیه
بونلرک نقطه تلائمیلرند تجلی ایدر . ایسته اصل دین بونقله تلاقی ضامن اولان
بر مبدأ حقدور . عقل بر اعتقاد علمی کتیرر . فقط بو اعتقاد حسیات قلبیه اشلاف ایتمکجه
جهله فساد ایچنده قاش عالم کی حکمیر قایر . حتی دینه بایمکه حکم بر حسدور .
تصدیق ، عقلک بوحسه اقترانی دیمکدر . بونک ایچون دکر علی الاکثر اسلام منطقیلری
تصور ایه تصدیقک نوعاً انباریه قائل اولمشلر ، و بونلرک ذاتاً اتحادلری انکار
ایتمشلرده عقل ایه احسانسک حال تمارضنده انسانه ر ابیکلک حاصل اولورکه

شك و غرر از روحی دنیای فلاك بونكه بالار. وحدت وجدان اولمادن حیات
اوله بهیچ ایچون بو جدال همه حال برینك علیه سته منتهی اولور. حسیات اراده
ایله علاقه سی زیاده اولدانیغدن اکثریا عقل و علم مغلوب دوشور، ارقق انسان،
انسان حیوانی و هوایدور. هرآن متبدل، هرآن قانی، بناسیزه اعتداسیزه احتیالکاردر.
ساید عقل فوت افغانی حاز اولوب حیاتی نعلوبایدور و اراده بی اوکا محکومیتدن
تخلیص ایله بیلیسه انسان، انسان عقلی اولور و صاعلام، ثابت بر خصلت اعتقادیه
مالک بوئور. فقط بومده جهت غلبه حق بر توع جود و عطالت حاصل اولور،
عشق و سوق بولغازه، هیجان و اراده سونوکالیر. عقیده نظریتدن عملیه کچمه بیلیسه
بیلک مشکلات ایله کچر. شو حالده یا عقل عین احتیاس و یا احتیاس عین عقل
اولی که ایمان و عشق برلشون. حالیکه عقل و احتیاس روحک باشقه باشقه
وظیفه لره موکل بر آتای اولدانیغدن عینتلی عین اولور. انسانیته، وجدان
نفسی بونلرک علیه تنیده دکل جهت تلاقیلر ددور. اصل وجدان بو نقطه تلاقیده
بولور؛ روح وحدت نفسیه سی بونکه بولور. بنابرین وجدان دینی بومده بوراده
بولغی لازم کلیر. بوراده نفس هم عقلاً مطمئن و هم احتیاساً ملذذدور. دین نه
فن، نه معتددور. فن وضعیت اول و آخری اولان بر مبدأ فطریدور. قرآن نه بر
کتاب فن، نه بومده بردوان شمرددور. فن و شمعک فوئده بر نظم لدنی و بونل ایچون
معجزه در. اوکا صرف بر فن نظریه باقارسه کز صنعتی قاروسونده بو نظر کردور.
مأنوس اولور سکن بر شمر نظریه باقارسه کز علمتی و تحقیقی قاروسونده منکسر.
الحال قایلر سکر. انسان متدین ده یا لکنز عالم دکل یا لکنز عامل وضعیت کار و ده دکلدر.
ایکسنت فوئده براسان کمالدر او علملره موضوع معتزله موده ل ویرور. بونل
بویه اولمی وحدت نفسیه ایله وحدانیت الهیه ک اقتضاسیدور. نفس انسانی نه
یا لکنز عاقبت، نه یا لکنز حساسیتدر و حنی نه یا لکنز روح، نه یا لکنز جسمدر.
حق مطاق اولان جناب اوده بنون جهات وجودک مدأ و منتهای اولان ذات
احددر. یا لکنز عقله و یا لکنز حساسیته مربوط و محکوم قان دین، انسانیته
حقیقت وجودیه سته منطق اوله بهیچ ایچون ناقص و غیر فطریدور. او انسانیته
لا الهه اعلا ایچون بر بول دکل الهی انسانره ایدریمک و انسانیته تثبیت و تفرقه
دوسوریم بنون چایلش بروسامنه فوئده شمرکده ذاتا هپ بوندن منعتدور.

دین بر امید و اعتقاددر. فقط جهت علمی حار بر امیددور. (شهادت اله لاله اهور
و الملكة و اولو العلم قائما بالنسب لاله اهور عز الحکم، ان الله بن عبدالله الاسلام).
دین، معتدل و منصف اهل علمت شهادت ایده بیه حکم بر اعتقاد، بر معتددور؛ چونکه
حقه نمیددور. عقلیت محضه مانع تعبد، حسیته محضه مانع تعقلدر. تعقل حقیقه
بعد خیریه، دین ایسه جامع الحق و الخیر اولان الوهیته ناظردر.

اوروپا نلک ترقیات اخیریه سی اسلامه تماسندن صوکره الدینی وحدانک تأثیریه
عقلی، انصرایتهک تعبد محضی قارشوسنده سونکندن قورلاروب آبروجه فعالیتیه
قیمت ویره بیلمسی و انصرایتی دائرة حساسیتده توفیق حاشمه سیه بالامشدر.
بناء علیه بونلکی اوروپا مدنی بویه ذهنیت و حساسیتی متیان چاتلاک برمدیتدر.
علم ایله حس آراسنده کی بوچانلاقاقی اوروپایی کمال انسانیتهن محروم برقان و برکون
کلوب بنیان حاضر فی یقه حق اولان الک بولک رخنه سیدر. اوروپا بیه ایره نرکی
بو رخنه ن ترمه ک لازم کلیر.

اهل اسلامک انحطاط وافی ایسه حساسیت دینیتهک تناقضی و عشق و شوقک
انفصالی و عقایدک بر حالت جودیه اکتساب ایتمی یوزنددور. عقاید اسلامک
عقایدی اما احمد زمان ثابت و امین اولوب عالمه مسلمانلر قدر معتقد هیچ
بر ملت بولمیدنی ده تجرب و مشهود ایکن بو مبادی اعتقادیه ک نامزد بولمیدنی
انکشافات علمیه و عملیون محروم قالمی دینک حساسیته کرکی کی عطف نظر
ایدلمه مسندن و عقیده عشقیه ضم ایدریمک بر نشو و جدانیه ایله تعقیب اوله
مامسندن اشاعت یتمشدر. فلسفه اسلامیه ک بنون فلسفه ده ثابت اسلاملره تنازی
بولمیدی و بو اعتبار ایله زده نزاع علم و دین بچی اوماق لازم کلدیکی حالده بز
نیچون قونلک جهته تاجده قالمش کی کورونیوز؛ نجه بونلک سبی دینزک حسیته
تعقیب اوله مامسندن، عقایدضله فنون متنه آراسنده کی مناسبت مزایده انکشاف
ایدریمه مدیکی کی ادبیات و صنایع روحیه سیه، وجدان اجتماعیتهک نشو و جدانیه
سته رونق ویره جک بر حساسیت بخش ایدلمه مامسندن منعتدور. بر جهتن عقلی
تماماً محفوظ اولان کلا نژده، فلسفه حاضره کی فنون حاضره ک بر برقی تمین
ایدن مبادی خصوصیه آراسنده کی مناسبتی تثبیت و تنقیق ایتمک و بو صورته اول
علومزه بر آنک اجتماعی و بریمک، دیگر جهتن حقوق بشرک قدسیتی عمده انحاز

ایدن و متعبدیتک باریجه علمانی اولماسنه اعتنا این شرعیاتیمزک جدیدی محافظه ایله برابر انکشافاتنه بدل جهد ایتیمک و عین زمانده ادبیات و اجتماعاتیمز برنشو و حیات و بره جک بر حسابیت دینه تعقیب ایلمک : ایشته نیمه ترجیمزک اسرازی یو اوج نقطهده مندرجدر . بزهر نه زمان بر فیض کوردکسه حسابیت دینه تک جاذبه نشوده داودنه کوردک و فقط یونی ادامه ایله جک هیچ بر ظاهرده یونمقد . حسابیت اسلامیه : حب حق ، حین اختیاره ذوق بقا دینه تصایف اولنه بیایر و یو تصایف محبت و مخافه ایله احماله و امنیه قصوی ، مفکوره علیا ، رضاء الله و ارجاع اولور .

ناد و قبله در ره توحید نتوان رفت راست

یا رضای دوست باد یا هوای خویشتر

« ایا یلله الذین آمنوا ان تحشع قلوبهم لذکرالله و ما تزل من الحق ولا یکرهوا کالذین اوتوا الکتاب فقال علیهم الامه فقتت قلوبهم و کثیر مهم فاسقون . اعدوا ان الله یحیی الارض بعد موتها قد بینا لکم الایات ان کنتم عقولون » آستریته بر عطف نظر ایدم : دهها وقتی کلدیمی که اهل ایمانک قابیری ذکره و حقائق منزه فارشونده تره سوده دیکر اهل کتاب کی اولسونفر ، اولره طول امد ، یعنی مرور . زمان واقع اولمشده قابیری قنوت بورومش و اکثریسی فاسق اولمشدر . بیلیمکه که الله تزل طور یانی بر یاتیر ، اترق ارباب عقولدن ایسه کز ، دوشونوب اکلامی سانکردن ایسه سره هر درلو آیات و ادله بی بیان ایتیمک . مائی قاده ایدن شو آستردن بریحینده حسابیت دینه تک مهم بر نقطه منشاوت ایلمش ؟ ایکنجیمیده بو نقطه حسابیتی بنه علق قوه ، از نه سه تمایق ایتیمشدر . مخاطب اولان دوات اهل ایماندن اولدقلری حلاله حسابیتدن محرد ایمانک غایه دینیه کافی کلدیمکی و یوکا بر شهود حسابیت منضم اولوب اده دیدیمکه کولکلامک باشقه بر عشق و خضوع ایله جاریسی و حقائق الهیه بک بیوک بر اعتصام ایله صارسی لازم کلدیمکی و بو حسابیتک مرور زمان ایله سوندیمکی و اهل کتابک یوندن دولای قابیری قایلاشمش و اکثریسی دوجار فق اولمش بولندیمکی افاده ایدن بو آیت ، علم الفسک حسابیت قانونلردن غایت مهم بر قانونی ، رست الهیه منضمند :

معلوم اولدی اوزره هر حسن بر تحول ایله او تحولک شدت و ما نهاییکی ایله متناسبدر . صوصاش بر آدمک ایلک بدوم صوده بولدی لذت صولک بدومده یوقدر . بیوک بر اقبال و یا مغضربک ایلک نشسته کی کیندیمکی ناصق ایدر ، هابت دویومار اولور . عینی اعمت و یا نعمت ایتیمده بولسان انسانلر ، هر زمان سرور و کدرده مساوی دکلدنر ، چونکه او اعمت و یا نعمتک شرائط مقدمه سی مثلاً ، تزیاد و یا نفاص صورتیه واقع اولسی کی تحوللاک او سرور و کدرده علاقسی واردور . یوقدن بیک لیرا قازاشم آدیم ایله اون بیک لیرا تروشتک قشور یکسی غایت ایتیمک صورتیه بیک لیرایه مالک بولان آملردن برینک حسی سرور ، رینک حسیده کدر اولور . سناء علیه اطرادک و مرور زمانک حسابیت اوزریده بیوک تأثیرلری واردور .

اگر عقل و فکر نقصان ایسه تحول خارجی ایله واقع اولان اولم ولت بک جابوق سوز ، سکر . و اگر او تحول بر سبب دائم بر علت عقلیه مستده ایسه او علتک تذکیر و تذکری آلام و لذایذی تجدد ایدر . بیوک ایچودرکه لذاند عقلیه ایدی ، لذاند حسیه فایدر دیرلر . یوقه لذاند عقلیه ماهیت اعتباریه لذاند حسیه دل باشقه بر حسی دکلدور . چونکه هر لذت بر حسدور . انسان بر تذکر سایه سده درکه حالی ماضی و استقبالی ایله تعدیل ایدر . بو کونکی بیوک بر سرورده یاریشک محتمل بر تذکر و یا بو کونکی بیوک بر تذکره یاریشک بر ایدیمک تعارض عکس تأثیر یابار . بدیر حیات بو تعارض و ترجیحک اداره سی دکلدور . عقلیتدن ، خصیصه تذکردن محروم اولان روحلره حسابیتک علل و اسبابی ایله دکل یالکنز نسانچ حایه سیله علاقه دار قاله جنسیندن مرور زمان احکامسه جابوق معروض اولورلر . و جزئی فلا کتله در حال اضطرابه دوشرلر .

انسانلق بقای بیوک بر ذوق بیلیمکه بر ابرنجددن لذت باب اولور . فقط سوبلر یکیمک ایمانک بیکیمکی دکل ، حیاتک بیکیمکی در . لید :

لکل جدید لذت غیر ذی

وجدت جدید الموت غیر لذت

بیتله هر یکیمک بر طادی وار فقط بن موتک یکیمی طامش بولدم ، دسه بیوک

و بسط بر حقیقت سوایه مشدر. انسانده میل تجدد بر طرفدن روحک تمایلاتنده کی
 ماسا ایلدیندین بر طرفدنده حیات حائیک محمد شئون صمیمه نقا پذیر اولسدین
 منتهنده. نقا ایچده محمد، تجدد ایچنده نقا ایسته نفسک آزادیی بودر. وجدان
 نفسانه اصل ذوقی بونددر. و بولک ایچوندر که بقایه ناظر اولان عقل ایله، تجدد
 ناظر اولان حسک جهت وحدته مربوطدر. یوقسه علی الاطلاق حب تجدد
 بر ماسی یودر. بئون احتیاسات تحول و تجدد مربوطه ایلرده بر احتیاس دره
 حال که الم کثیرن تجدد سولمز. هرا لم غیر موت کی کوروندی ایچون الم، هر لذت
 مویده حیات کی کوروندی ایچون لذتدر. نفوس کامیله بونلر اولدقلری کی
 کور و ورلر، اونلر بعض لذاتی آلام، بعض آلامی لذتده نقیب ایده جکلی یایلر.
 بعض آلامی قبول، بعض لذاتی رد ایلدلر. آلام و لذاتی حیثت حسیه لیه دکل
 حیثت عقلیه لیه محاکم ایلدلر. حسابندن مقولات، معقولانندن احتیاس جیفارلر،
 چرنکه بونلر عقل و حسک نقطه تالاقیده بولان بروجدان فسیه مالیدلر.
 نفس اماره دکل نفس مطمنه اربایدلر. تجارب جزیه ایله آلداناز، تجارب
 آراستنده جهت ثنائیلر واستقرانی کوزمدرلر. عین زمانده تمیل عقلیه محاکم
 و ملوب یاریشکی تجربه یک بر جهت تحولی حاضر اوله ییله جکلیده بیلرلر، و بزاده
 عقلیت و حسیتلری جناب مسبب الاسبابه ربط ایلدلر بر حس تبعیده نامتناهی
 ساحهسه آیلرلر. صرف حسی وجدان ایله بوریدلر، تجارب جزیه مربوط
 اولوب آلام و لذاتک مادی و تالاجندن غافل بولندقلری کی صرف وجدان عقل
 ایله بوریدلرده تجارب جزیه یک ذوق شهودند غافل و مبادی عقلیده مکشور
 اولان تجلیات حسیدن محروم اولورلر. چونکه عقل مجرد بذهنیت محضه یچکدر.
 دهن ایسه بالذات بر وجدان شهودی دکل و وحدتک بر ماضی قیمتی حاضردر.
 اذهنیتک حال و استقبال ایله مناسبیدر که اصل ذوق وجدانی تشکیل ایدر. مثلاً
 عقل ترکه الله کونورد، فقط او عقله معارض اولیان وجدان حسیدر که شئون
 روزمره ایله و وصالک ذوقی نازه نرطوور. حسانی قایماش اولان عقل عضک کاری
 سوبوک بر انطباع ماضیکنک ظل خیانه طوکوب قائلندر. ایک نشوه ادرانی و برن
 میدا اطلاع نفدر مرور زمانه اوغراسه او نشوه اولستنده سوزر برینه قوت
 کایر. عهد نبوت اوز افلاشدقه، هیجان سباب کیدیکه قلمری بر جود قایلار،

تذکره حسیاتی تسبیح ایده مر اولور. وقعات حیات مطرد ایدرسه اعتیاده
 روق حسی اوله ایدر. تحولات جدیده واقع اولور سه بو تحولات فاهمینه
 و مبادی وحدانیته تقریباً مطاعه سی کسب صعوبت یلر. روح دیو وقوعات
 جدیدی مادی اصلیه تألیف ایدهدک بحران و اضطراب وجدانی حاصل اولور.
 حال بوکه اشیی و یا اضطراب ایچنده رأی یوقدر، بصورتله حقدن تبعاده و شولش
 نقا مهمت کسب ایشین بولور. بوقوت و بحران طاقتماسا برحاله کلاجه کولکلرده
 کلاشی کورل بر میل تجدد اولایلر. غرض ایتدیکم وجهه هر تجدد حیات اوله حسی
 و تجدد قبیه متضمن بولندقی جهت ثنائیلر ایله بقای تأیید ایده ییلمنده و تحول
 و تحفظک در حظه عظمه شده بولم حسی ایچون جهت ثنائیلندن محروم و نامایر مطلقه منتهی اولان
 تجدددر، رتق تجدد دکل بقای بیفان تر ییدلر. بر اصلک بر انکشافی نقیب
 ایچون، بر واقعه ابتدایه یک اطرافده بر سلسله تکامل اخذ ایلمه برن تجدد موت
 کایدلر. بوکاسان شریتمده بدعت سیئه اطلاق اولور، هپ شعر اولوق ایسترسه کز
 ضرات حقیقت فارسیونده نظم و آهنکی غائب ایدرسکز، هپ عقل و منطق اولوق
 ایسترسه کز هنور احاطه کزدن خارج بولان تجلیات حیات فارسیونده بدین
 اولورسکیز هپ عقل فاعل اولوق و هر شئی فکر تقابل ایله حل ایتک ایسترسه کز
 یایوشکی تجلیات حق فارسیونده کوز بر منصب اولورسکز، الهام حقدن، فیض
 تجریدن محروم قایرسکیز. هپ عقل قایل اولوق ایسترسه کز هر بیکی تأثیر آلتنده
 بر کسوه روحیه کیرن بر هوایی اولورسکز، عقل فاعل، یعنی فکر و استنتاج
 متناهی، عقل قایل یعنی اختیار، تجربه و استقرا غیر متناهی در. فقط اومتاهیلر،
 حی و فیوم اولان ذات حقلک احدثه اعتقاد سابه ندده صورت پذیر وجود
 اولمیلر، بئون موجودیتیکوله حقه باغلی دکلکس کز واردات عقلیه و حسیه کز
 شرک ایچنده یوزر، عقل فاعلک متناهی اولان فاعله استیلا کندن ییله محروم و شرسکیز.
 حقه باغلی ایسه کز هم وارداتیکز تراید ایدر و هم وحدت روحیه کزی ابطال
 اغیه جک بر طرز منظمده دوام ایدر. وسایه ددهدک بالکتر قای نوعیکری دکل
 قای شخصیکزی ییله تأمین ایتک سعادتیه مظهر اولورسکر. جناب حق عالم
 دندیکمز شونجودات غیر متناهی یک نظام وحدتی خلق و اداره ایدن قدرت بالفه در،
 اوقدرت المله و جیده اسناد ایدن بر دینک تناهیی یوقدر، بویه بر دین بر صفة

تکامله . هفت ایدوب فاله‌جی بر واقعه ابتدایه دکل ، هر تکاملی احتوا ایدن
بر خصصه حایه و ربایه دره ایسته (اعلوه ان الله یحیی الارض بعد موتها الخ) آتی
ای مؤملر بیله‌کلر که جناب‌الاهه بالکر عقلاً دکل عقلاً و حساً مربوط اولان
انسانلر بحون مرور زمان قورونوی بوقدر اونلر اسکیده بیکانه‌ک امکاتی
سملی، بی‌دنی اشتواقی بنیده ایچیده الی‌الاد پادار اولمیلدرلر ، بو دین محدود
بر صفحه تکامله توقف ایچون نازل اولوش دین حاص دکل، نامتناهی مراتب
تکاملی اداره ایچون اثر اولوش مادی حقیق مضمّن بر دین عامر، کی مثال
افاده و اما ایتمکده‌در .

کنایه‌ک الدیومز بو معنی ومدأ . حدیث مریده طریقیه ایضاح اولمشدر .
بیمه‌بلر یوز ورکه وال الله بیتم ایده الامة علی رأس کل مائتة من بعدنا لیه انباء
جناب الله الانبیا . هر یوزنه شنده یعنی هر عصرده بو مته دینی تجدید ایدوبورده‌جک
آدم و یا آدم‌کلر کدره‌جکدر ، ویه بر وعده فاده ایدن بو حدیث شریف . و حقایق
نقاصی تسدیر .

۱ - الهامه دمت محدودی وعد ایدور .

۲ - بالاراه لروم تجدیده تنیه وونی عصر ایه توقف ایدور .

۳ - بالایله امی هر عصر باشده تجدیده اماله وکب و قولنه شوقی ایدور .

۴ - هده لامة علامه‌سی تجدیده امک‌ده‌سی محفوظ فاله‌جیده و تجدیدک‌شدل
دکل، بوهذب و هوئی تأیید وادمه انجمنی لرومیده تصدیر .

۵ - مجدولک تشخصه اسات واردور .

ایسته حصرت بیغمه صلی‌الله علیه وسلم بوضوئله بره طول آمد، مرور زمان
ناتجید احبات و استخلاص طرفی و حجت کسبیتی لمراته بی‌وشعیر . و دیک
اولورکه هر عصر باشده دیمجک تجدیده انتظار برحقمر دیو تجدیدی پایه‌جی مجدده
ناثبات ایچون جالک‌سی بر طوطه مردلر بر وظیفه منزی ادراک ایدیه‌ک جناب‌الاهده
وعای اعجاز ایده‌جکدر . بوضوئله مرور زمان قوتوسن فورنمه جالسته‌جغز
و نور سوت اورافلاشدیخه نر اوکا یاقلاشه‌جق و بوسابه‌ده حسابینمری محافظه ایدرک
نشوه‌دن نشودیه قوشه‌جمن .

شمعی مادی علمیه و عقلیه‌سی ثابت و محفوظ اولان دیمجه بو تجدید اصل

کلیه‌سایر فکر بدسته فارغی مهاج اولان بین‌میی بو تجدیدی دسل تأمین ایده‌سیله‌جک؟
سوی این درخاطر اتمک لازم کلمرکه اول و آخر سونیدیکم وجهله تجدید ، تبدل
و تحریب دکلدر . اسلام‌ده الک بوشه دسنه دسنه و وحدت اولدیی ایچون سون
مادی سازه بوضوئله حدیثک جهت انکشافی نقطه نظر بدیل عامل اوله‌جق و سون
تجدیدانه بو نقطه نظر محفوظ طوسلدر اهلیت امت احصا قاطعه ایدیه‌جکدر .
بو صورته هر عصرده واقع اولان فکری و مادی حادثات تجربه نقطه انصرابه
بدقیق ایدیلوب مادیات صور تطبیقه‌سته احاطه نظر اوله‌جق و بوضوئله بر طرود
تحریب و استقرارنی دکلر طرفدن عقلی و استنتاجی مصاعف . بر ایه جهت تلافی
بوله‌جق و بوضوئله حیات اتمه تسدیر و یا لاسوروی اوله‌جق ایرل سئونات
حدیدیه‌ک تسبب حیجته دینیه و شرعییه‌سی تسبیح و تنبیه اوله‌جق ، و عوارض
مهلیکه اولان بدعتلرله ، اسباب جانیته‌دن اولان انکشافات جدیده بائنقریق برسی
طی و برسی تقریر ایدیه‌جک و مبات عقول ایه حیبات بوجید اوله‌جق و حدانله
یکی احتیاجلری نظمین ایدن یکی بر آشوا سطرات و امانت و بر ملک خصوصنه اعتنا
قاز، جقدر مادی مصوصه محفوظ طوسیه‌جق و فقط تقریرات و تطبیقات فعله ایدردن
بیکلمرک حصوله کله‌جک، ده‌ها طوعریسی برمه‌به حکمر بیکلمرکله برمه‌به حکمر
بیکلمرکله محدودی آیرلیق کی بر انکشاف وجدانی الهه ایدیه‌جک و بوطریق ایه
نفس اجتماعی قوت و شتافس فوریه‌جقدر . محدودک پایه‌جی شی وحدت قریمق،
شتافی آرتیرمق، اصولی انکار ، فروعی تحرید ، استقامت‌دن انحراف ، تنبیهات
محرره به تنبیهات صوابیه و جسدان امنی احتی و حدانله تمبیل ایتمک و هدیت امنی
رفع ایده‌جک بدعیاتیه بول آحق اولیه‌جقدر . تجدید بره نفرت دکل ، محبت رفق
ایده‌جک، هر اس‌دکل امنیت کتیره‌جکدر . هر عصرک تاریخی کورخه ضبط اتمک
و اوانارینجده ، اسباب و علل شرعیه‌ک قیمت عملیه‌ری و نتائج احتیاجیه‌ری تدقیق،
و بوضوئله عصر سابق بر فذلک‌سی یا بوس عصر ایتک احیایلی تمس ایدیه‌ک،
ایسته ورنه‌نا‌ایا اوله‌جق علماء دینک وظیفه‌ری بولور ، احتیاجات، بعضاً نظریه
نصاً عملی قیمتلری حائر اولور . احتیاجات اضریه علمی ، احتیاجات عملیه ، عملی
شخصیتلر ایسترکه مجدولر ایسته بو شخصیتلردن ظهور ایده‌جک و بو شخصیتلر
اتمک هدایتک ششمک لازم کله‌جکدر .

کلام و حکمتک نامحله علوم و فنون و کافه عقایب ایه، فهک تشریفات واجتماعات ایه، حدث و تصرفک اخلاق و ادبیات و بتون جهات دینه و اساسیه ایه اولان علاقه‌مری تقویه و تنمیه ایلور؛ رحمتدن حق و باطلک، برجهتندن حدس و قیجک معیارلری توضیح و تعمیم قلیز؛ و حالدن مأیوس اولان کواکبلر استقبال ایجنون بر عشق جاودانی بخش ایدیه‌جک میله، مشکوره لره اشاع قلیز، علم و عقل، شون حدیده، ایجنده و جدل اجتماعیک بقای وحدتی تحت ضمایه آله‌رق ضروریات دینه واجتماعیهی تقویه ایدر، حیات نفس اجتماعیک بو وحدت ایجنده عشق و هجانی محققلا، تماقر لدر، برینه تحاد کایر، ارواح و قلوب لوا الحمد اجدی ائنده طه بالاینر طل عرش الرحامه او بوشوب قوقلاسه‌جق برجات جاودانی اکشاپ ایلر، ارقی (شهدا) لاله لاله واشهد ان محمد، آعیده و رسوله) کلمه شهادتی اغزیدن جنوب هوایه مقاب اویاز، بتون معاسیه کواکله‌ده و جمیع اعضای مکفده کال شود ایه رقص ایدر، غفله کثیرک هجسانی ماش اولور، دیدار اید کوروور، ذوق فنا هیجله شیر، دیدار مواجهه‌نده انسایت عشقندن عشقه فیصدن فیضه قوشه‌رق عصر نایده دها یوسک برکال ایجنون حاضرانیر. (لذین احسنه الخی و زیاده ولا برحق و جوههم نقر؛ لاذله اولک احصای الحقه هم قها خالودن) سری هویدا اولور.

پیغمبر ذی‌سان افندمر حصر لمری زری بوسورته طول امدک قودور و قیوسندن قورلاراجق بر وعد الهی بنیشر ایتمیش وفی الحقیقه زمان زمان بو وعد الهی محقق ایدرک فیضه اسلامی عربدن عرقه ملکندن ملکته کونورمندر، بیک تاریخلرندن بریدرکه بز قصصی بو دستورده ارامدق اولنک ایجنون ضامن بقا بر نمجددن محروم قالدق. هوس استیکمز نمجددر، هب نمجد موت آتی آجی بریتشد اولدی. بیقدی یابندی، بوکون عالم اسلام بیوط برسوطک وعین زمانده بیوک مضامندن متولد عظیم بر انقاهای خلیفانیه منهجدر، بو انباء ایجنده جناب حقندن اوشو موعودنی ایسته‌لم، وایسترنک علمیه دینی متاین، عقل ایه حسی متخالف ناملام و چالاق مدیتلری دکل، اساتلفه کال وحدتیله پایشه‌جق و وجدان ملیعری کوکندن قادرا به‌جق اولان، بر مذهبیت مسعودنی منه و معکوره اتحاد ایدلم، اوووپا علمیه، قتیه باریشه میان دینی قاروشنده اسلامیتک پک ان باریشه‌جق

ادراک اغش بولنده‌نی ایجنون اولسه کر کدرکه مسامانلرک برکون کایر بو آهکی قورارق وحق، ق یشرک قدسیتی اعلا ایدرک بتون بشریه نمونه اوله حقندن قورش ویزی اسداد وادیسند، بیوک ضالانلره سوق ایتک ایسته‌مشدر، اوووپا زری ششمه علمیه‌سنه مقنون ایدرکی حسابات واجتماعیه تمیل اله مکمه جالیشش، و دیجندکی اساسات نمجددی، موضوع بحث ایدرکی دین اسلام مانع تر قییدردر کیدر؛ دییه بره‌ده، ع اورته به قویمشرکه بوئدن بتون مقصدی، دین اسلامک خاصه تحفظیه‌سی قیرمق و ترقیق کندیلرینه تمیل صورتنده تفسیر ایتک جهته معطوف اولدنی یابیلان ائزلندن مشهود اولمقده‌در. قرآن نالیزه نامبله آیات قرآنییه فرانسیزه ترجملرینه کوره موضوعلره تحلیل و تفسیر ایدن اثر مهمک حاشیه‌لرندکی نوطلره دقت ایدیلرله کور؛ و لورکه اوووپا بزم نمجدات اخیردمزی، یا برتوستانلفه ویا فیکر، و اوووپا مذهبک تاثیرینه عطف ایتکده وهب بولنری کندیلرینه بنده اولمق کی بر غایه ایه مطالعه ایه مکده‌در، فقط اوووپا قورشسه ایدی بر علم و فلسفه‌سنه باقار برده بینه قاردی‌ده او علم و فلسفه ایه طبان طبان متناقض اولان دینی، دسومی، زره تاقبج ایتکمه چالشاندن واز کچر، او علم ایه قوجاقلانسه‌جق اولان اسلامیتی ترویجیه اوغراشیر، و حیات اسلامه اضطراب و بریمکدن ذوق المازدی.

بوکون بتون شریعت برصلاح اجتماعییه احتیاجی حس ایتمشدر، که بونی آتخق حق واحده برستش ایدن دین اسلام ساتیری بو دساتیرک انکشافات جدیدیه علمیه و حیه ایه تائیدی صورتیه تمک اوله‌بیله کددر، بن بو کتانی ترجمه ایدرکی محرد غریک که عقله و قوف سودانی طاشورده، فقط بالذبحه آکلاده که او عقل بتون جریایله بزم دین اولان وحدایت الهیه عقیده‌سنه طوغری قوشش و بتون ارزولره زخم کرک الحادی و کرک، شلشی تثبیت ایدمه‌مشدر، اونق تعقب ایدرکی اسلامیتدن آلدیم عقل و فلسفه صارصالح شویله طورسون کیتدکجه کسب قوت ایتدی، و انکشاف ایدیه‌جک نقطه‌لر بولدی، شمدی اسلافک معلومات فلسفه‌می‌ده بواستلویده بر تاریخ ایه اراده اولته‌بیلر و دقارندن باستانلای فلسفه متاخرین ایه تعارفده‌در، حصوله کتیریله‌سه فلسفه‌ک اسلامدن مانع‌ایبتون ادیان حرام اوله‌حقق بالفعل اثبات ایتک ممکن اوله‌حقق و قوتنه حاکمیت عقلیه و دینییه بز قازانش اوله‌جفز، بوکسک بر فلسفه اسلامییه تاریخچه تذبذبی کوکلم پک ایستوردی، فقط قلت و سائط

ایحده بن مبداء کبرمکه اوغاشیرن مبداء بن شو قسملوک نشری اورون مدت تمویق اتمک المیشی او آرزومه مانع اولدی .

معلوم اولدی اوزره اسلامده فلسفه مختلف ومهم دورلر کچریش والتهایت اوج مذهب اساسی صورتنده نقرر ایلمشدر . بونلرین برسی مذهب فلاسفه درک بلسنجه مشایه و اشراقیه شعولرله آریلیر . بومذهب فلسفه عمومی بنو اقسامیه تعقیب ایدر ومطالب فلسفه مک مطال اسلامیه ایله التیامی کوسترز ، تمیر آخرله دیندن صرف فلسفی بر نقطه نظرله بحث ایدر ؛ بو مذهب ارسطو وافلاطون مذهبیرنک تألیف ونویق وادیننده کدرک بری ارسطو طرفته بری و افلاطون و افلاطون نانی طرفته میل ایدر ؛ ایکسیده اغانی اولقله برابر ، کرک محث معرفت کرک مبحث و حوده حیثی و فیزی و اوردن انکجیمی متکلمین مذهبی درک اصل فلسفه اسلامیه بنی مضمن اولوب فلسفه دینیه ایله دین فلسفینک آهنگی بولور . بومذهب مبحث معرفه ، ابقانی و تدریسمه نری جائز اولقله برابر ، مبحث و حوده رواقیه مشابهدر و وجود ذهنی انکار ایدر ونفط مبحث معرفه الهیه رواقیه بسبون آریلیر . اوجنچیمی مذهب صوفیه درک معرفت ووجوده ، اشراقیه واسکدرانیه مذهبنه شیه اولوب ، انکشافات محلمه منده بیوک فرقلر ابراز ایدر . بن درون کنابده اراهره بو مذهبلر تاس ایدن بعضی مسائله حاشیه لره اشارت اتمکله اکتفا ایتدم . ونفط بومذهبی ، اسدو کتابک تونوسنه نه دقیق تحلیل بر تاریخ فلسفه به رابط اتمک حال حاضرده خیل متعسر بر امر مهم اوله حفر کرک بونی بنس دکل مدارسنه و دارالفنونزده بدرسرله علاقه دار اولان ذواتک وطیفه نیدن کلمه مک ده اوافق اوله جفدر . بن مقدمه نقطه عن غنمه عودت انجون رنه اتمک حس ایدیورم ، بقلم استقلال نطوغور ؟

ایضاحات سابقه دن آکلاستیدلی و جهله زماغزده فنون بر رینه احتیاج تسلیتی محافظه اتمکله برابر فلسفه قارشی بز نوع مختاریت اعلان ایتمشدر . بونلرین هریری حالت طاهره مک بونوبله علاقه دار اولارقی بر موجودیت مخصوصه بنی حائزدر . فیلسوف بونلر حقیقه معلومات عمومی به مالک ایسه . هریرنک اداره خصوصی بنی نزقات وانکشافات مخصوصه بنی بر استقلال داخلی تعقیب اشدیکندن بونلر ازلقی بلسوفت دائره صلاحیتده دکل متخصصینک بد وایتمده در . بونلرین

هریرنک آرزو قواین اساسیه بنی طرق خصوصیه بنی واردر . هررک قواین اساسیه به قواین فرعیه نیک ماسانی او فنک فلسفه خصوصیه بنی تشکیل ایدر . فقط بو قواین اساسیه خصوصیه و طرق خصوصیه سه برطاق مبادی کلمه وطرق عمومی به علاقه داردر که ایشه فلسفه وشعبات فلسفه بوعومی قانونلری وطریقلری احتوا ایدر . بو اعتبار ایله بوکون فلسفه : علم النفس ، منطق ، علم اخلاق و مابعدالطبیعه ، فلسفه اولی ویا الهیه فاعیه بنی سه به مقسمدر . کنانیزک اصلی مطالب فلسفه بنی بوش قسمده تصنیف ایدرک سیر تاریخیلری کوسترمش وصکره برده تاریخ مذهب علاوه ایش و بونلریلری قرون تله ترتیبه تابع طونشدر . یونانک بدایتدن هایتده وخرسقیانانک طهوریه قدر قرون اولی ویا مقدمین ، خرسقیانانک ظهورندن دفاونه قدر قرون مسطی ویا متوسطین و دقارتدن بریمنده قرون احرری ویا متأخرین فلسفه بنی مابی وریلمشدر . فقط قارلریمه بونکون تقدیم ایتدیکم قسم مابعدالطبیعه وفلسفه الهیه قسملری اولدی بنی عرض ایلمش ایدم .

مابعدالطبیعه ، طبیعتک حداخیری ، مبادی وعلل اولامی دینکدر . علوم طبیعی موجوداند وجود کلی اعتباریه دکل نوع موجود اولان برخصوص اعتباریه بحث ایتدیکی خالده مابعدالطبیعه بوخصوصه ستلری نظراعتیاره آلمهرق هینک جهت وحدتندن ، یعنی من حیث الوجود موجوددن بحث ایتدیکی جهته موضوعی حادثات حسابیه وحقی . مویلیک منهای جدودیدر . بونده مشهور اولایکی موضوع بحث واردر . بری مبحث معرفت بریاده مبحث موجود ویاوجود ، تمیر آخرله مبحث عللدر . بوکنابده اولاه مبحث معرفتک یعنی علم بختنک تاریخیله شلاش و بونجده علم بختنک امکانی وعدم امکانی مسئله ای اله آلهرق اول امرده نم ویا لا جوابه نظرا ابقانی و غیر ابقانی یعنی حسابی نامعلومی آلان و برطرفدن سوفسطائیه ، برطرفدن معنویه قدر کیدن مسالنک تاریخ تکامللری تعقیب اولمشدر . مبحث موجود ماده ، روح ، مناسبات جواهر عوالمیه اوج فصله آریلمشدر که اصل مبحث وجود وواجبی بجمده تجلی اتمکده در .

ایکسچی کتاب اولان فلسفه الهیه ویا مبحث دین قسمده الوهیت حقیقه کی یونان نضورات ایتدیانسندن بلسلاری وجود الهی دیلاری ، وحقیقت وصفات

الهی بخاری قریب سه سیه آری آری مصاب اوله زنی تعقب ایدلس و نهایت حیات
آخرت فصلیه کلامه نهایت و رلشد.

اسای ترجمه ده ، بعض ماحه ، ظرف ماحه من غشیه لری پایش بوخشدر
آز چوق محی حیاتی حائر بوخشدر . اصطلاحاتی ممکن مرتبه ساده شد در مک
چالشدم . و اصلک خصوصیتی ، حرفاً تعقب اینکله برابر روش افاده ده ممکن
اولدیی قدر و صوری و لهجه لسانی محافطه اینکی التزام ایدم . اصلک زهور
ما خدی ، کوستر مکدن ده صرف نظر ایدم . بعض اصطلاحک فرانسه ترجمه لری ده
تبییت ابدک طبی اکل اینکله چاپه حتم . بکایی بر کتاب یازمقدن ده زور کل
شو ترجمه صرف ایدیکم امک ارباب مطالعه مت رعقبه قازیشیلانرسه بلکه
شطاره و سیه اولور . مریض بروجودک و مضطرب بر حیالک یک طبیی اولان
فصولریدن اعراض عین ابدک سو خدمتی استکمال ایدک لطفکارانی ارباب
ایلمری ارباب همتدن رجا و مرخصوده توقفات سباحتیه نه مضه بیوزمسی
جناب خندان نیار ایدر و حضرت مولانک شو سوزلری اشبو دیباچه خانه و کتابه
شروع اینچون بر فائحه اتحاد ایدم :

همچنانکه هر کسی در معرفت
فلسفی از نوع دیگر کرده ترح
وان ذکر در هر دو طایفه میرد
هریک ازده اس نشان ازان دهند
ان حقیقت دان زحمتد این همه
زانکه بحق باطل فایده بدد
کر پیودی در جهان نقد روان
نما شد راست کی باشد دروغ
بر اید راست گزرا می حرام
کرینا شد کدم محبوب پس
اس مکتوبن جمله دهم طایفه
اس مکتوب جمله حال است و سائل

۲۵ شوال ۱۳۴۱ و ۸ حریران ۱۳۳۹ فاتح اوله چشمه : صری